Ben de Spiker olucam

NUR BANU MOLLA

pozi+if

BEN DE SPİKER OLUCAM

GÜZEL KONUŞMAK İSTEYENLER İÇİN BİR BAŞ UCU REHBERİ

Ben De Spiker Olucam / Nur Banu Molla

Genel Yayın Yönetmeni: Muharrem Kaşıtoğlu
Dizi Editörü : S. Dursun Çimen
Çizimler: Mehmet Duru
Sayfa Tasarımı: Adem Şenel
Kapak Tasarımı : Yunus Karaaslan

© Pozitif Yayınları / Nur Banu Molla

ISBN: 978-975-6461-95-2

1. Baskı Şubat 2010

Kültür Bakanlığı Yayıncılık Sertifikası No: 1206-34-004355

Baskı : Kitap Matbaası Ltd.Şti.
Davutpaşa Cad. No: 123 Kat: 1
Topkapı -İstanbul Tel: 0 212 482 99 10

GENEL DAĞITIM
ARTI YAYIN DAĞITIM
Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok. Çatalçeşme Han
No: 25/2 34110 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 514 57 87 • Faks: (0212) 512 09 14
info@artidagitim.com.tr
satis@artidagitim.com.tr
www.artidagitim.com.tr

POZİTİF YAYINLARI
Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok. Çatalçeşme Han
No: 25/2 34110 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 514 57 87 • Faks: (0212) 512 09 14
Tel: (0212) 512 48 84 • Fax: (0212) 512 09 14
www.pozitifkitap.com

BEN DE SPİKER OLUCAM

GÜZEL KONUŞMAK İSTEYENLER İÇİN BİR BAŞ UCU REHBERİ

NUR BANU MOLLA

POZİTİF YAYINLARI

NUR BANU MOLLA

1972'de İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Klasik Arkeoloji bölümünde eğitim görürken Günaydın Gazetesi'nde muhabirliğe başladı. Söz söyleme becerisini geliştirmek için devam ettiği Arsen ve Can Gürzap yönetimindeki Dialog Anlatım İletişim Merkezi'nden 1997 yılında dönem birinciliği ile mezun oldu. Radyo Contact, Show Radyo, Radyo 5, NTV Radyo, Best FM ve Radyo Time'da haber spikerliği, editörlük ve programcılık yaptı. NTV ekranının haber seslerinden biri oldu. Bengütürk Televizyonu'nda anahaber spikerliği, Medical Channel'da program sunuculuğu görevlerini üstlendi. Cep telefonu operatörü Vodafone'un bilgi servisinde uzun zaman seslendirme yaptı.

Radyo ve televizyon reklamlarına sesi ile can vermeye ve Airport Televizyonu'nda Hayatın Ta Kendisi isimli programı hazırlayıp sunmaya devam ediyor. Kırmızı Şapkalı Ada isimli bir romanı var... Ata ve Nil'in de annesidir.

Deneyimlerini ve bildiklerini genç arkadaşlarına aktarmak için bu satırları kaleme aldı. Umuyor ki, birilerinin işine yarasın...

nurbanumolla@gmail.com

İÇİNDEKİLER

Ben de spiker olacağım 9
Hahambaşı mı? Hamambaşı mı? 11
Radyo mu televizyon mu? 13
Gazete muhabirliği 15
Haber yazma tekniği 21
Kötü cümleye bir örnek 35
Kendi haberini kendin bul 37
Spikerlik 41
Ses, nefes kontrolü 43
Sesi maskelemek 53
Artikülasyon 59
Harfler nasıl okunur? 63
Yanlış Kullanılan Kelimeler 77
Sık Yapılan Yanlışlar 101
Artikülasyon ve Diksiyon Okumaları 107
Tekerlemeler 117
Tonlama 123
Tonlama Çalışması 125
Sunuculuk Alıştırması 127
Masal Alıştırması 131
Kaynakça 135

Babam Kaptan Muhittin Molla için,

Ben de spiker olacağım

Elbette olabilirsiniz. "Ben de spiker olacağım" derken, oradaki 'olacağım'ı, olucaam diye okumayı baştan kabul ederseniz anlaşırız. Yok ben inatçıyım, Türkçe'yi yazıldığı gibi okurum derseniz, kitap kafanızı hiç karıştırmasın, kaldırın atın bir tarafa. Çünkü Türkçe sahiden de yazıldığı gibi okunan bir dil değildir.

Durun bir saniye!

Bu kitap bir spikerin –ki genellikle çekilmezdirler- ukalalık, bilmişlik, bilgiçlik taslayan satırlarından oluşmayacak. Artık yaşı 35'i aşmış bir 'ablanızın' size anlatacağı deneyimlerinden ve sizinle paylaşmak istediği bilgilerinden oluşacak...

Çevremde spiker olmak isteyen o kadar çok genç var ki... Renkli, eğlenceli, insan önünde olmaya yarayan, kimine şöhret kapılarını açan ve hattâ kiminin epey bir zengin olduğu bu meslek dışarıdan bakınca, evet kabul ediyorum çok çekici...

Hattâ daha da ileri gideyim, içerden bakınca da çok çekici... Ben işimi çok seviyorum.

Bir sürü spikerlik kursu, diksiyon okulu, sertifika programı, belediye kültür merkezi, halk eğitimi okulları gibi yerlerde spikerlik ya da diksiyon için eğitim verildiğini görüyorum. Siz de görüyorsunuz.

Özel televizyonların ve radyoların pıtrak gibi patırdadığı 90'lı yılların başında bebek olanların hatırlamayacağı bir süreçten geçti Türkiye'de yayıncılık. Önceleri sadece TRT kurumu ile sürüp gi-

den tekdüze yayıncılık, girişimci patronların el atmasıyla önce coştu gürledi, olmadık işler de yaptı etti ama, kabul edelim ki hem bir çok insanı istihdam etti, hem de sektörün kendini sürekli yenilemesi gibi bir baskıyı başlattı. Memleketin cürufa dönüşmüş birçok kanadında televizyonun etkisi yadsınamazsa da, bu kitap bir ideolojik yayın olmayacağı için bu konudaki söylemimi hemen kesip, spikerlik bahsimize geri dönmek istiyorum.

Ne diyordum... Etrafta spiker olmak, seslendirme ve sunuculuk yapmak isteyen çok sayıda genç var. Şu an kafamın içinde size anlatacaklarım öyle hızlı bir seyirle uçuyor ki, ödüm kopuyor bir şeyi eksik söyleyip de sizi o deneyim ya da bilgiden yoksun bırakmaktan... Bu niyette olan arkadaşlara öncelikli önerim, önce kendilerini donatmaları. Ne demek donatmak?

Gelin anlatayım...

Hahambaşı mı? Hamambaşı mı?

Çok önemli bir televizyon kanalında çalışıyorduk o yıllarda. Adını vermeyeyim de, bahsi geçen hanım kızımızın kim olduğu anlaşılmasın. Şimdi o kızımız yine çok büyük bir işadamının haber kanalında sıkça arz-ı endam eylemekte, sürekli evimize konuk olmakta.

Alarko Holding'i İsak Alaton ile birlikte yıllar yılı yöneten Üzeyir Garih, İstanbul'da Piyer Loti tepesindeki mezarlığın hemen yakınında ya da içinde bıçaklanarak öldürülmüştü. Cinayetin altından Yener Yermez isimli, askerliğini yapan bir çocuk çıkmıştı ki, şimdilerde Yermez, "Bu işi bana Ergenekon yaptırdı" diyerek yeniden yargılanmak istediğini söylüyor. Neyse efendim... İşte o yıllarda Garih'in cenaze töreni de başlı başına bir haberdi tabii ve haber merkezleri canlı yayın araçlarını çıkararak töreni izlemeyi tercih etmişlerdi. Garih, Yahudi cemaatinin önemli bir siması bilirsiniz. Bu nedenle sinagogda yapılan merasim sırasında hahambaşının konuşmasında ne söyleyeceği de önemliydi. Aman Allahım! O çok büyük kanalın spikeri üst üste, hem de kaç kere hahambaşı yerine hamambaşı diye anons etmez mi! Bakın, word dosyası bile hahambaşını kabul ediyor da hamambaşının altını çiziyor bu kelime yanlış diye... Muhtemelen yönetmen de bu kızcağızdan pek hoşlanmıyordu ki, kulağındaki interkomdan (reji ve yayın ekibi ile iletişimi sağlayan kurum içi haberleşme sistemi) "hamambaşı değil, hahambaşı" deyip de kızı düzeltmedi, yayına da üst üste kaç kere yanlış girildi...

Yani demem şu ki sevgili arkadaşlar, her gün gazete okumazsak, kitap kurcalamazsak, belli konularda uzmanlaşıp, genel konulardan en azından terimler düzeyinde haberdar olmazsak, ekran bizi rezil edebilir... İşte donanımdan kastım buydu...

Hadi devam edelim...

Radyo mu televizyon mu?

Geçenlerde bir genç geldi bizim haber merkezine... Radyo mu televizyon mu karar veremiyormuş ve bir yerden başlamak istiyormuş. Psikoloji eğitimi almış, arslanlar gibi, pırıl pırıl, yakışıklı, oturup kalkmasını bilen bir genç erkek... Spikerlik ve sunuculuk üzerine eğitim veren bir özel kurumdan sertifika almak üzereymiş. Hani belki bizim haber merkezimizde staj gibi bir şansı olursa, belki mikrofona çıkma fırsatı da olabilirmiş diye düşünmüş, heves etmiş... Gelmiş... Gelsin, başımızla beraber.

Amaaa...

O delikanlıya da söyledim, size de söyleyeyim.

Bakın sevgili arkadaşlar, bu yolda benim de hatalarım oldu, başkalarının da. İzlediğimiz yolda bazan yanlış sokaklara saptık. Zaman kaybettik. Cehaletimizden gelen cesaretimizle belki, belki de tümüyle hemencecik piyasaya çıkıverme arzumuzdandı; zamansız işler yaptık. Ben de yaptım, arkadaşlarım da...

Benim, kendi adıma bu yola çıkarken tümüyle tesadüfen yaptığım en doğru davranış, ulusal bir gazetenin haber merkezinde önce stajyer olarak işe başlamam oldu. İşte o gün bana "Ne yapabilirim" diye gelen genç dostuma, aynı tonda ve durmadan üst üste birbirinin aynı cümlelerle, "Muhabirlik yap, muhabirlik yap, muhabirlik yap, muhabirlik yap" dedim...

Yüzüme deliymişim gibi baktı.

Haklı...

Kaybedebileceği yılları görünce, aklımı kaçırıyormuşum gibi oldum ve bizimle birlikte vakit geçirirse, o geçirdiği vaktin anca kayıp olacağını, önce araziye çıkıp haber yapması gerektiğini acımasızca söyledim. Bunun için elinin kalem tutması gereğinden tutun da, yabancı dil bilgisine kadar çok şeyin altını çizdim.

Bu ziyareti anlatarak, size ne demek istediğimi anlıyorsunuz değil mi? Eğer bizi dinleyerek, izleyerek bu mesleğin cazibesine kapılıyorsanız, hangi okulda okursanız okuyun, eğer yolunuzu bizim taraftan doğru çizmeyi, haber spikeri olmayı planlıyorsanız, hiç vakit geçirmeden, yazılı basından başlayın. Önce eliniz kalem tutsun.

Kalem tutmayan el, ekmek de tutmuyor bizim mahallede...

Gazete muhabirliği

Mademki muhabirlikten bahis açtık, bu konudan devam edelim. Az önce altını çize çize söylediğim gazete muhabirliği konusundan gidelim. Gazete muhabirliği deyince, bunu günlük bir gazetenin haber merkezi gibi düşünün lütfen. Evet, pek çok genç arkadaşımız haftalık ya da aylık dergilerde staj yapma olanağı bulabiliyor ama gerek günlük dinamikleri açısından gerekse gündemi dipdiri takip etmek zorunda bırakmasından ötürü her gün yayınlanan bir ulusal gazetede başlamak son derece avantajlı olabiliyor.

Peki...

Okuldan yeni mezun oldum, ben şimdi nerede iş bulayım dediğinizi duyar gibiyim. Eğer bir yabancı diliniz varsa, ama tıkır tıkır konuşabiliyor, anlayıp, ânında cevap verebiliyorsanız, diğerlerine göre bir adım önden başladığınızı söyleyebilirim. Peki bu yeterli mi? Hayır. Bol bol kitap okumak en büyük artı değeriniz olacak. İster edebiyat eseri olsun, ister araştırma, gezi, inceleme, biyografi, tarih, felsefe... Bu çeşitleri çoğaltabilirsiniz; okuduğunuz her satırdan mutlaka bilgi dağarcığınıza bir şey eklenecek ve siz diğerlerine göre, okuldan gelen bilgilerin ötesinde biraz daha şanslı konuma geçeceksiniz.

Neymiş?

Kitap oku, dil konuş...

Devam edelim...

Ben gazeteciliğe ilk başladığım dönemde -ki bunun öyküsünü de anlatacağım birazdan- her basın mensubunun o zamanki adıyla Basın Yayın Yüksekokulu, şimdiki adıyla İletişim Fakültesi mezunu olduğunu sanırdım. Dolayısıyla, arkeoloji eğitimi almanın benim için bir dezavantaj olduğunu düşünürdüm. Kulakları çınlasın, Hürriyet'ten Fikret Abi (Fikret Kalmuk) "Sakın öyle düşünme, bizim burada en çok basın yayın mezunu vardır, ama sorsan on parmak daktilo bile yazamazlar. Başka bir akademik disiplinden gelmek, sana belli konularda uzmanlık sağlayacağı için gazetede kıymetli adam olursun" demişti.

Haklıymış...

Ne zaman bir arkeoloji haberi olsa, ya da ne bileyim, edebiyata gönül vermiş olmamdan biraz da, ne zaman bir yazar ile konuşulacak, bir kitap hakkında fikir yürütülecek, hâlâ (ve iyi ki) beni bulurlar, bana fikrimi sorarlar.

Yani neymiş?

Başka bir akademik disiplinden geliyor olsanız bile, gazeteciliğe gönül vermişseniz, aman ha sakın hayalinizden caymayın.

Yürüyün...

İsteyin...

Asılın...

Kovalayın...

Elde edin...

Biliyorum, bunları böyle sıralamak kolay. Yolunu yordamını soracaksınız eminim, gelin onu da anlatayım...

O zamanlar Günaydın Gazetesi Simaviler'in elinden çıkmış, Asil Nadir'e satılmıştı. Fakat, okurlarına günde 10 otomobil verecek kadar bonkör olan gazete, işler arzu edildiği gibi yolunda gitmeyince, değil bir günde 10 otomobil, 10 ayda bir çalışanının maaşını veremez duruma düşmüştü... Arkeoloji eğitimim sürüyordu.

Üçüncü sınıfa geçmiştim ve gazeteci olmakta kararlıydım. Tam burada, bu işlere pek de sıcak bakmayan bir babanın kızı olduğumu hatırlatmanın, "hayat bilgisi" dersimiz açısından faydası olabilir. Neyse efendimin ağası, Günaydın Gazetesi'nin Haber Merkezi'nin müdürü kimdir diye küçük bir araştırma yaptım. O zaman internet, cep telefonu, Google, Ekşi Sözlük nerede? Anca tanıdıklara, şuna buna sorarak bilgi edinebiliyordunuz. Gerçi bir gazetenin haber müdürünün kim olduğunu öğrenmek ciddi bir marifet gerektirmiyordu ama dönemin teknolojik yoksunluklarını anlatmak için iyi bir örnekti...

Metin Dirim...

Kulakları çınlasın...

Cağaloğlu'nda Alay Köşkü Caddesi'ndeki gazete binasının beşinci katına nefes nefese tırmandım. Kocaman pencereleri, siyahmasaları, siyah naylondan, kabartma daire desenli siyah yer döşemesini, Olivetti daktiloları derhal beynimdeki fotoğraf merkezine kaydetmiş olmayım ki o ilk görüntü hâlâ hatırımda... Henüz 19 yaşındaydım. Çok küçüktüm. Yabancı dil bilmiyordum, eh yeterince kitap okuduğum da söylenemezdi... Bakanların adını bilmezdim, meclis nasıl çalışır tümüyle bihaberdim. Aman Allah'ım ne cesaretmiş benimki...

Metin Bey'in masasının önünde dikildim... Bembeyaz elleri, çakmak gözleri ve göğüs kafesinin ta derinliklerinden konuşan boğuk sesiyle "Hoş geldin" dedi... Masanın önünde duran koltuklardan soldakine oturdum. Muhtemelen kamburumu da çıkarmışımdır ki, siz sakın yapmayın... Soru soran gözlerle yüzüme baktı. Lafı hiç dolandırmadan, "Gazeteci olmak istiyorum" dedim... Kaşları biraz kalktı. Kimdim, neydim? Nasıl bir girişimdi bu?

"Eeee..." dedi.

"Ben arkeoloji okuyorum. 3. sınıfa geçtim. Ama çocukluğumdan beri kendimi bu mesleğin içinde hayal ettim. Basın yayın oku-

masan da yapabilirsin dediler. Ben yapmak istiyorum" dedim. Kaşları iyice kalktı... Devam ettim:

"Ömrümce yapmak istediğim tek iş bu... Üniversite sınavında basın yayın yüksekokulunu ıskaladım. Bir alttaki tercihimi tutturdum. Ama geçen yıl çalıştığım müzelerde gördüm ki, oralar bana göre değil. N'olur beni buraya alın.."

Kaşları iyice kalkmış, martı kanadı gibi olmuştu... Susmadan devam ettim:

"Yemin ederim çok çalışırım. Masalarınızı bile silerim. Çay getiririm, filmlerinizi karanlık odaya taşırım. Her işi yaparım. Yeter ki beni buraya alın" dedim bir çırpıda...

İşte şimdi gülümsedi. Oh, bu iyiye işaret olmalıydı... "Biz para veremiyoruz ama" dedi...

"Ne parası Metin Bey" diyebildim.

Sanki olacaktı ha! Ha gayret... Dua ediyordum...

"Ben para kazanma derdinde değilim. Gazeteciliği öğrenmek istiyorum, ne olur öğretin" dedim bir daha...

Cevabı çok netti:

"Pazartesi gel, başla"

Metin Bey'i hâlâ sevgiyle anarım. 10 Haziran 1991 günü açtığı bu yolda, haber yazmayı Günaydın Gazetesi Haber Merkezi'nde öğrendim. Habere gitmeyi, fotoğraf çekmeyi, soru sormayı, çarpıcı başlık atmayı, ne olursa olsun gönderdiği işten elinde haberle gelmeyi, gerekirse -evet itiraf ediyorum- fotoğraf çalmayı, yani lafın özü, muhabir olmayı bana orada öğrettiler. Sözlerinde de durdular; hiç para vermediler. Ama, ilk dört ayın sonunda kadroya alıp, bir de üstüne 212 yaptılar... Hadi, 212'nin ne olduğunu da anlatmayayım, o kadar internetiniz var, bunu da siz araştırıverin...

Bunu niye anlattım?

Bunu şunun için anlattım: Bazı genç arkadaşlarımda şunu görüyorum, babam gelsin bilmem kimi arasın... Hocam aracı olsun... Hemen para kazanayım... Muhabir olayım, canlı yayına çıkayım, spiker olayım...

Arkadaşlar!

Piyasada sizden çok var...

Evet, acı gerçek bu. Ya çok ciddi farklarımız donanımlarımız olacak ki Ferrari gibi galeride oturup bekleyelim, ya da yerli üretim bir otomobil olduğumuzu unutmadan, oto pazarına çıkıp kendimizi allayıp pullayalım... ki satılalım...

Kendinizi en azından bir konuda laf edebilecek kadar donatmayı ihmal etmeden, evet benim izlediğim yolu hepinize gözüm kapalı önerebilirim. Bugün hangi haber müdürünün kapısına gidip, bu denli arzuyla ne yapmak istediğinizi ve onlara nasıl ihtiyacınız olduğunu anlatır, işi öğrenmek istediğinizi aktarabilir, bu duyguyu ona geçirirseniz, sizi reddedecek bir yetkili ben bilmiyorum... Başlamak için en iyi yollardan biri budur.

Hadi yapın...

Peki nasıl güzel haber yapacağız? Nasıl yazacağız? Nasıl bulacağız?

Haber yazma tekniği

Bu konularda çok ayrıntılı bilgilere girmeyeceğim. Zira o zaman kitap, spikerlik ve sunuculuk teknikleri olmaktan çıkacak, tümüyle bir habercilik kitabına dönüşecek ki buna hiç gerek yok. Çünkü okullarda bunun dersi çokça anlatılıyor ya da piyasada bu konuda yayınlanmış onlarca eser var. Ama size tüm yüreğimle önereceğim birkaç püf noktası elbette olacak. Bunlardan ilki, günlük yaşamda, okurunuzun, dinleyicinizin, izleyicinizin işine en çok yarayacak haberi bülteninize alın. Ve bunu yaparken haberi sadeleştirmeyi, Bakkal Mehmet Amca'nın da anlayabileceği şekle getirmeyi sakın ihmal etmeyin. Hadi yeri gelmişken size bir örnek vereyim:

Son günlerde vatandaşın tüylerini diken diken eden bir kanun çalışması var. Adı ne biliyor musunuz? Kat irtifakından, kat mülkiyetine geçiş... Yani, oturduğumuz apartmanların çoğunda katlar tek tek sahiplerine tapulanmamıştır da arsa tapusu üzerinden hâne sahipleri o binanın tümüne ortakmış gibi görünür. Bunun adı kat irtifakı... Şimdi devlet yeni bir uygulamaya geçmek istiyor. Kat irtifakı tapularını, kat mülkiyeti tapusu hâline getirmeyi hedefliyorlar. Bunda amaç ne? Daha düzgün vergi almak. Çünkü irtifaklı tapulardan alınan vergi ile mülkiyet tapularından alınan verginin miktarı aynı değil. Peki... Buraya kadar anladık.

Gelen ilk haberlere göre, vatandaş bir sürü evrak ile birlikte önce tapu dairesine gidecekti; oradan tamamladığı belgelerle de

belediyeye falan. Bakın, bu aşama o kadar karışık ve zorlu bir süreçti ki, ben bile öff demiştim haberi yaparken. Hattâ dinleyicilerimizin ve birlikte çalıştığımız bazı arkadaşlarımızın "Bu nasıl yasa, biz şimdi ne yapacakmışız, nereye gidecekmişiz?" gibi kafa karışıklıklarını yansıtan sorularına maruz kalmıştık...

Neyse tam bu noktada Anadolu Ajansı oh dedirten bir haber geçti... Önce haberin, ajans tarafından gönderilen hâlini göstereyim size:

-2009 KASIM AYI SONUNA KADAR KAT MÜLKİYETİNE GEÇMEYENLERE UYGULANACAK 1000 TL PARA CEZASI KALDIRILACAK.

ANKARA (A.A) - 16.06.2009 - 2009 Kasım ayı sonuna kadar kat mülkiyetine geçmeyenlere uygulanacak 1000 TL para cezası kaldırılıyor.

Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı, aradan sonra tekrar toplanan TBMM Adalet Komisyonunda oyçokluğu ile benimsendi.

CHP'nin muhalif kaldığı tasarıya göre, kat irtifakı, "kat irtifakına sahip ortak maliklerin talebine bağlı olmaksızın", yapı kullanma izin belgesine dayalı olarak kanundaki şartlar uyarınca idarece kat mülkiyetine çevrilecek.

Vatandaşa yüklenen mali külfetin ve bürokrasinin azaltılması amacıyla, kat mülkiyetinin kurulmasında istenen belgelerde değişikliğe gidiliyor.

"Her bağımsız bölümün arsa payı, kat, daire, iş bürosu gibi nevini gösteren ve anagayrimenkulün maliki veya bütün paydaşları tarafından imzalanmış "noter tasdikli liste" talep edilmeyecek. Anagayrimenkulün, "kat, daire, iş bürosu gibi nevi ile bunların birden başlayıp sırayla giden numaralarına" ilişkin bilgileri, mimari proje ile yapı kullanma izin belgesinde yer alacak.

Henüz yapı yapılmamış veya yapısı tamamlanmamış bir arsa üzerinde kat irtifakının kurulmasında "birden çok yapılarda yerleşimleri gösteren vaziyet planı istenmesi" şartını kaldıran tasarıya göre, bir arsa üzerinde kat irtifakının kurulması ve tapu sicilline tescil edilmesi için, o arsanın malikinin veya bütün paydaşlarının düzenlenen projeyi ve yönetim planını tapu idaresine vermeleri gerekecek. Kat mülkiyetine geçişte, ayrıca yönetim planı istenmeyecek.

-KENDİLİĞİNDEN YAPILACAK-

Yapının tamamlanmasından sonra, kat irtifakının kat mülkiyetine çevrilmesi, yetkili idarece yapı kullanma izin belgesinin verildiği tarihten itibaren 60 gün içinde ilgili tapu idaresine gönderilmesi üzerine kendiliğinden (resen) yapılacak.

2009 Kasım ayı sonuna kadar kat mülkiyetine geçmeyenlere uygulanacak 1000 TL idari para cezası kaldırılacak.

Kanunun yürürlüğe girmesinden önce, kat irtifakı kurulmuş ve üzerindeki yapılar tamamlanıp yapı kullanma izin belgesi alınmış yapılarda, kat irtifakına sahip ortak maliklerden birinin başvurusu veya yapı kullanma izin belgesinin yetkili idarece tapu idaresine gönderilmesi üzerine kat mülkiyetine kendiliğinden geçilecek.

28 Kasım 2007'den önce kurulan toplu yapılara ait yönetim planlarının, bu kanun hükümlerine uyarlanması için yapılacak ilk değişiklik için mevcut kat malikleri kurulunun salt çoğunluğu yeterli olacak. Mevcut toplu yapı yönetimleri, yönetim planı değişip buna göre yönetici seçilene kadar geçici yönetim olarak görevini sürdürecek. Toplu yapı yöneticisi seçimi, yönetim planının değişimini takip eden 3 ayın içinde yapılacak.

CHP Mersin Milletvekili Ali Rıza Öztürk, tasarıya ilişkin eleştirilerini dile getirirken, tasarıyı, "kes, kopyala, yapıştır" tasarısı olarak nitelendirdi.

(COŞ-VİL)

20.09.0616 T2:05:81

İşte Anadolu Ajansı'nın orijinal haberi bu... Bizim yapmamız gereken, esasen vatandaşımızı çok yakından ilgilendiren bu haberi, en anlaşılır, kısa ve sade hâle getirip, yayına o şekilde vermek... Gelin bunu önce bir gazete haberi hâline getirelim:

Gazete haberi:

Başlık çok önemlidir arkadaşlar. En vurucu, en dikkat çekici başlığı bulmak zorundayız. Burada halkı ilgilendiren en önemli şey ne? Bin lira para cezası, yürürlüğe girmeyecek... Çünkü hepimiz önce cebimizi düşünürüz. Başlığa bunu çekmek gerek.

TAPUDA BİN LİRA CEZA KOMİSYONDAN DÖNDÜ

Evet, bu başlık işimize yarayabilir. Şimdi bize lazım gelen ne? Spot... Haberin spotunu yazalım...

Kat irtifakından kat mülkiyetine geçişte vatandaştan yapması istenenler rafa kalkıyor... Tapuların yenilenmesinde idare gerekeni kendiliğinden yapacak. Böylelikle 1000 lira para cezası hükmü de tarih olacak...

Evet, bu da oldu bence. Haberin spotunda derdimizi kısaca anlattık mı? Anlattık... Bakkal Mehmet Amca da anlamış mıdır? Bence anlamıştır... Şimdi haberi yazalım:

Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı, TBMM Adalet Komisyonunda oyçokluğu ile benimsendi. CHP'nin muhalif kaldığı tasarıya göre, kat irtifakı, "kat irtifakına sahip ortak maliklerin talebine bağlı olmaksızın", yapı kullanma izin belgesine dayalı olarak kanundaki şartlar uyarınca idarece kat mülkiyetine çevrilecek. Vatandaşa yüklenen mali külfetin ve bürokrasinin azaltılması amacıyla, kat mülkiyetinin kurulmasında istenen belgelerde değişikliğe gidiliyor.

"Her bağımsız bölümün arsa payı, kat, daire, iş bürosu gibi nevini gösteren ve anagayrimenkulün maliki veya bütün paydaşları tarafından imzalanmış "noter tasdikli liste" talep edilmeyecek. Anagayrimenkulün, "kat, daire, iş bürosu gibi nevi ile bunların birden başlayıp sırayla giden numaralarına" ilişkin bilgileri, mimari proje ile yapı kullanma izin belgesinde yer alacak.

-KENDİLİĞİNDEN YAPILACAK-

Yapının tamamlanmasından sonra, kat irtifakının kat mülkiyetine çevrilmesi, yetkili idarece yapı kullanma izin belgesinin verildiği tarihten itibaren 60 gün içinde ilgili tapu idaresine gönderilmesi üzerine kendiliğinden (resen) yapılacak. 2009 Kasım ayı sonuna kadar kat mülkiyetine geçmeyenlere uygulanacak 1000 TL idari para cezası kaldırılacak.

CHP Mersin Milletvekili Ali Rıza Öztürk, tasarıya ilişkin eleştirilerini dile getirirken, tasarıyı, "kes, kopyala, yapıştır" tasarısı olarak nitelendirdi.

Bence gayet anlaşılır oldu. Peki, gazeteye bassak, nasıl görünür bu haber? Buna da bakalım:

TAPUDA BİN LİRA CEZA KOMİSYONDAN DÖNDÜ

Kat irtifakından kat mülkiyetine geçişte vatandaştan yapması istenenler rafa kalkıyor... Tapuların yenilenmesinde, idare gerekeni kendiliğinden yapacak. Böylelikle 1000 lira para cezası hükmü de tarih olacak...

(Ankara) - Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı, TBMM Adalet Komisyonunda oyçokluğu ile benimsendi. CHP'nin muhalif kaldığı tasarıya göre, kat irtifakı, "kat irtifakına sahip ortak maliklerin talebine bağlı olmaksızın", yapı kullanma izin belgesine dayalı olarak kanundaki şartlar uyarınca idarece kat mülkiyetine çevrilecek. Vatandaşa yüklenen mali külfetin ve bürokrasinin azaltılması amacıyla, kat mülkiyetinin kurulmasında istenen belgelerde değişikliğe gidiliyor.

"Her bağımsız bölümün arsa payı, kat, daire, iş bürosu gibi nevini gösteren ve anagayrimenkulün maliki veya bütün paydaşları tarafından imzalanmış "noter tasdikli liste" talep edilmeyecek. Anagayrimenkulün, "kat, daire, iş bürosu gibi nevi ile bunların bir-

den başlayıp sırayla giden numaralarına" ilişkin bilgileri, mimari proje ile yapı kullanma izin belgesinde yer alacak.

-KENDİLİĞİNDEN YAPILACAK-

Yapının tamamlanmasından sonra, kat irtifakının kat mülkiyetine çevrilmesi, yetkili idarece yapı kullanma izin belgesinin verildiği tarihten itibaren 60 gün içinde ilgili tapu idaresine gönderilmesi üzerine kendiliğinden (resen) yapılacak. 2009 Kasım ayı sonuna kadar kat mülkiyetine geçmeyenlere uygulanacak 1000 TL idari para cezası kaldırılacak.

CHP Mersin Milletvekili Ali Rıza Öztürk, tasarıya ilişkin eleştirilerini dile getirirken, tasarıyı, "kes, kopyala, yapıştır" tasarısı olarak nitelendirdi.

Elimize sağlık... Gazete haberimiz oldu. Hadi gelin, şimdi bunu bir de televizyon haberi hâline getirelim. Ondan sonra radyo var. Ve tabii en sonunda bu haberleri okumayı öğreneceğiz. İşimiz çok...

Televizyon haberi:

Televizyon editörlerinin sık düştüğü hatalardan biri, kam spiker dediğimiz, spikerin ekranda okuduğu metnin tekrarını, vtr girdiğinde, haberin ilk cümlesi olarak yeniden yazmalarıdır ki, bu izleyicinin içini bayıltır. Dolayısıyla, gazete haberi yazarken, spotta, haberin girişinde birbirini tekrar eden cümleler yazma alışkanlığımız, televizyon haberi yazarken pek makbul değildir. Yer dardır, zaman azdır, lafımızı söyleyip, hemen kaçmak gerekir. Ve genellikle de bir haberin uzunluğunun 1 dakikayı geçmemesine dikkat etmemiz gerekir. Yani şöyle:

Kam spiker:

SEVGİLİ SEYİRCİLER, TAPUDA BİN LİRA CEZA KOMİSYONDAN DÖNDÜ... KAT İRTİFAKINDAN KAT MÜLKİYETİNE GEÇİŞTE VATANDAŞTAN YAPMASI İSTENENLER RAFA KALKIYOR... TAPULARIN YENİLENMESİNDE, İDARE GEREKENİ, KENDİLİĞİNDEN YAPACAK... BÖYLELİKLE BİN LİRA PARA CEZASI HÜKMÜ DE TARİH OLACAK...

Bu kısmı spiker okuyacak. Buraya kam spiker denir. Büyük harfle özellikle yazdım. Televizyon haberleri hep büyük harfle yazılır ki, promptır dediğimiz, yazı akan ve haberi bakarak okuduğumuz o ekranda rahatça seçebilelim ya da spiker arkadaşımız zorlanmadan okuyabilsin... Ben, her cümlenin ardından üç nokta koymayı alışkanlık edinmişimdir. Çünkü üç nokta ile cümlelerin arası daha iyi seçilir ve ilk bakışta spiker nerelerde duracağını önceden kestirip, metne göre pozisyonunu alır, ses-nefes ayarlamasını daha kolay yapabilir.

Bu haber, DSF dediğimiz cinsten olsun. Yani, Doğal Ses Fonda... Kam spiker okunduktan sonra giren bant görüntüsünün üstüne, spikerimiz stüdyodan haberi okumaya devam etsin... Bunu promptırdan ya da elindeki kağıttan yapabilir. Ha, bu arada, elinize haberin metnini almadan asla yayına çıkmayım. Promptır her an çökebilir, bilgisayardır sonuçta takılabilir. Yedekli çıkmakta fayda var...

KAT MÜLKİYETİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TASARISI, MECLİS ADALET KOMİSYONUNDA OYÇOKLUĞU İLE BENİMSENDİ... CHP'NİN MUHALİF KALDIĞI TASARIYA GÖRE, KAT İRTİFAKI, HAK SAHİPLERİNİN TALEBİNE BAĞLI OLMAKSIZIN, İDARE TARAFINDAN KENDİLİĞİNDEN KAT MÜLKİYETİNE ÇEVRİLECEK...

ESSSS

BUNA GÖRE, YAPININ SAHİPLERİ VEYA PAYDAŞLARI TARAFINDAN İMZALANMIŞ "NOTER TASDİKLİ LİSTE" TALEP EDİLMEYECEK...

ESSSS

AYRICA,,, 2009 KASIM AYI SONUNA KADAR KAT MÜLKİYETİNE GEÇMEYENLERE UYGULANACAK BİN LİRA PARA CEZASI DA KALDIRILACAK.

ESSSS

CHP MERSİN MİLLETVEKİLİ ALİ RIZA ÖZTÜRK, TASARIYA İLİŞKİN ELEŞTİRİLERİNİ DİLE GETİRİRKEN, TASARIYI, "KES, KOPYALA, YAPIŞTIR" TASARISI OLARAK NİTELENDİRDİ.

Dikkat ettiniz mi, bazı yerlerde üç noktanın dışında üç virgül de kullandım... Hiç var mı böyle bir noktalama işareti? Yok... Ama, inanın biz spikerlerin okurken çok işine yarayan minik ayrıntılardır bunlar. Esss dediğim yerlerde durun ve nefes alın. Monitörden görüntüye bir bakın... Ve hemen haberinize devam edin. Zaten son üç saniyede yönetmeniniz kulağınıza "Stüdyoya geliyorum... Son üç iki bir... Sizdeyim..." diyecek ve elinizi hiç bırakmayacak bir can yoldaşı olduğunu hep hissettirecektir... Yani haberimizin bitmiş hâli şu:

DSF-TAPU

SEVGİLİ SEYİRCİLER, TAPUDA BİN LİRA CEZA, KOMİSYONDAN DÖNDÜ... KAT İRTİFAKINDAN KAT

MÜLKİYETİNE GEÇİŞTE VATANDAŞTAN YAPMASI İSTENENLER RAFA KALKIYOR... TAPULARIN YENİLENMESİNDE, İDARE GEREKENİ, KENDİLİĞİNDEN YAPACAK... BÖYLELİKLE BİN LİRA PARA CEZASI HÜKMÜ DE TARİH OLACAK...

DSF/////

KAT MÜLKİYETİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TASARISI, MECLİS ADALET KOMİSYONUNDA OYÇOKLUĞU İLE BENİMSENDİ... CHP'NİN MUHALİF KALDIĞI TASARIYA GÖRE, KAT İRTİFAKI, HAK SAHİPLERİNİN TALEBİNE BAĞLI OLMAKSIZIN, İDARE TARAFINDAN KENDİLİĞİNDEN KAT MÜLKİYETİNE ÇEVRİLECEK...

ESSSS

BUNA GÖRE, YAPININ SAHİPLERİ VEYA PAYDAŞLARI TARAFINDAN İMZALANMIŞ "NOTER TASDİKLİ LİSTE" TALEP EDİLMEYECEK...

ESSSS

AYRICA,,, 2009 KASIM AYI SONUNA KADAR KAT MÜLKİYETİNE GEÇMEYENLERE UYGULANACAK BİN LİRA PARA CEZASI DA KALDIRILACAK.

ESSSS

CHP MERSİN MİLLETVEKİLİ ALİ RIZA ÖZTÜRK, TASARIYA İLİŞKİN ELEŞTİRİLERİNİ DİLE GETİRİRKEN, TASARIYI, "KES, KOPYALA, YAPIŞTIR" TASARISI OLARAK NİTELENDİRDİ.

Radyo haberi:

Hadi gelin şimdi bu haberi radyoda okusak ne yapmamız gerekirdi, şimdi bunu öğrenelim. En zevkli kısmı da budur bu işin, biliyor musunuz... Çünkü radyoda haber bültenleri, çok genel geçer bir kuralı söyleyeyim, topu topu 90 saniyedir. Yani bir buçuk dakika... Uzun bülten yapmamız gerektiğinde taş çatlasa 3 dakikaya çıkar. Bizim radyomuzda ana haber bültenimiz bile 15 dakika...

Radyoculuk, cambazlık gerektirir. En kıvrak editör mahareti radyoda gereklidir. Çünkü zaman azdır ve o kısa zaman içinde vurup kaçmanız gerekir. Hemencecik anlatmalısınız, anlaşılır olmalısınız...

Radyonun avantajı çoktur. Süse püse gerek olmaz. Eliniz kolunuzla stüdyo içinde çalışan diğer arkadaşlarınıza derdinizi anlatabilir, başınız sıkıştığında mikrofonu kapatıp ya da kapattırıp öksürebilir, hapşırabilir, tekrar yayına dönebilirsiniz. Radyo, ses cambazlığı gerektirir. Çünkü radyoda görsel malzeme yoktur. Ekrandaki gibi grafiklerle, bindirme görüntülerle, dramatik ayrıntılarla haberi besleyemezsiniz. Tüm marifet size kalmıştır. Teknik masada siz oturuyorsanız, yayına giden fon müziğini kendiniz ayarlar, geçişlerde daha seri olursunuz. Bunu öğrenmekte bu yüzden yarar var. Aman efendim, ben haberimi okur geçerim, tonmayster teknik masayı yapsın işte deyip, işin tembelliğine kaçabileceğiniz bir düzen yoktur radyolarda. Ha, vardır var olmasına da, mesela bu gece, ben bu satırları yazarken arada kalkıp haber okuduğumda, bu geceki canlı yayını yapan arkadaşım başka bir şehirde gösteride olduğu için yayını tek başıma yapamayacak olsaydım, buraya ek mesai için bir başka arkadaşımı çağıracaklar, ben de 'beceriksiz spiker' olarak akıllarında yer edecektim. Yapmayın bunu. Öğrenmeye aç olun. Her şeyi öğrenin. Gemiyi yüzdürmeseniz de filikanın küreklerini çekmeyi bilmekte fayda var. En azından yayını kurtarırsınız...

Ben bu haberi radyoda nasıl yayınlamışım biliyor musunuz? İşte şöyle:

KAT MÜLKİYETİNE GEÇİŞTE KOLAYLIK GELİYOR... KAT İRTİFAKINDAN KAT MÜLKİYETİNE GEÇİŞ, İDARE TARAFINDAN KENDİLİĞİNDEN YAPILACAK... KONUYA İLİŞKİN KANUN TASARISI KOMİSYONDAN GEÇTİ... 2009 KASIM AYI SONUNA KADAR KAT MÜLKİYETİNE GEÇMEYENLERE UYGULANACAK BİN LİRA PARA CEZASI DA KALDIRILACAK...

Hattâ, gelin size o gün hazırladığım bültenlerden birini örnek olarak göstereyim yeri gelmişken:

İYİ GECELER... SAATLER TAM GECEYARISINI GÖSTERİYOR... GÜNÜN İLK HABER BÜLTENİ İLE BİRLİKTEYİZ... BEN NUR BANU MOLLA...

SEVGİLİ DİNLEYENLER, HAFTALARDIR TARTIŞILAN MAYIN YASASI SONUNDA YÜRÜRLÜĞE GİRDİ... YASAYA GÖRE, MAYIN TEMİZLEMEYİ ÖNCELİKLE MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI YAPTIRACAK... BU USÜLLE GERÇEKLEŞMEZSE, MALİYE BAKANLIĞI İHALEYE ÇIKACAK... MAYINLI ARAZİLER BU İKİ ŞEKİLDE DE TEMİZLENMEZSE, TARIMSAL AMAÇLI KULLANDIRILMAK KARŞILIĞINDA İHALE EDİLECEK.

BAŞBAKAN ERDOĞAN,, "İRTİCA EYLEM PLANI" BELGESİNİN DEMOKRASİYİ YOK ETMEK İÇİN YAPILMIŞ BİR GİRİŞİM OLDUĞUNU BELİRTEREK,,, "BU, SIRADAN BİR OLAY DEĞİL. BİZE YÖNELİK BU ADIM KARŞISINDA SESSİZ KALAMAZDIK" DEDİ.

CHP GENEL BAŞKANI DENİZ BAYKAL İSE TARAF GAZETESİ'NDE YAYINLANAN BELGEYLE İLGİLİ,,, "KONUŞULMASI GEREKEN, BU BELGENİN ASLININ ORTAYA KOYULMASIDIR... BİR AN ÖNCE TÜRKİYE BUNUN DOĞRU OLUP OLMADIĞINI GÖRSÜN" DEDİ... BAYKAL, MAYINLI ARAZİ YASASI İLE İLGİLİ OLARAK DA,,, "BU YASA MİLLET İRADESİNİ ORTAYA KOYMAMAKTADIR" YORUMUNU YAPTI..

TARAF GAZETESİ'NDEKİ İDDİALARI DEĞERLENDİREN YARGITAY ONURSAL BAŞSAVCISI SABİH KANADOĞLU İSE„ "EĞER YAYIMLANAN BELGE SAHTEYSE, TSK İÇİN KOMPLO HAZIRLANMIŞSA, BU BİR HESAPLAŞMA HÂLİNE GELMİŞTİR" DEDİ...

JANDARMA, DİYARBAKIR TAPU DAİRESİNDE BÜYÜK BİR OPERASYONA İMZA ATTI... YOLSUZLUKLA SUÇLANAN 100 KİŞİ GÖZALTINDA... DEVLETİN ZARARI İSE 50 MİLYON LİRA...

İSTANBUL'DA İSE UYUŞTURUCU OPERASYONU YAPILDI... NARKOTİK POLİSİNİN DÜZENLEDİĞİ OPERASYONDA UYUŞTURUCU BARONU OLDUĞU ÖNE SÜRÜLEN A.F VE 13 ADAMI 472 KİLO EROİNLE YAKALANDI.

İZMİR, MANİSA VE DİDİM'DE ORMANLAR YANDI... İZMİR'İN ÖDEMİŞ İLÇESİ VE MANİSA'NIN YUNTDAĞI MEVKİSİNDE MAKİLİK ALANLARDA BAŞLAYAN VE RÜZGÂRLA BİRLİKTE BÜYÜYEN YANGINLAR İKİ KÖYE DOĞRU YÖNELDİ. DİDİM'DE İSE ALEVLER NEDENİYLE BİR SİTE BOŞALTILDI.

İRAN'DA SEÇİMİN ARDINDAN ON BİNLERCE KİŞİ "SESSİZ" YÜRÜDÜ... İRAN'DA MUSAVİ'NİN ÇAĞRISIYLA YARIN DA BÜYÜK BİR GÖSTERİ YAPILMASI BEKLENİLYOR...

HABERLERİ DİNLEDİNİZ... RADYONUZ AÇIK OLSUN...

Kısaca haber yazma tekniklerini gördüğümüz dersimiz de burada sona eriyor... Şansınız bol olsun...

Kötü cümleye bir örnek

Bazan muhabirler öyle karmaşık, anlaşılmaz metinler yazar ve musahhihler de düzeltmeden yayına verir ki, bakın nasıl cümlelerle karşılaşırız:

CHP Grup Başkanvekili Kemal Kılıçdaroğlu'nun, ismiyle Facebook'ta açılan bir grupla ilgili başvurduğu mahkemece verilen erişimin engellenmesi kararını uygulamayarak, "görevi kötüye kullandığı" iddiasıyla suç duyurusunda bulunduğu Telekomünikasyon İletişim Başkanı Fethi Şimşek hakkında yürütülen soruşturmada kovuşturmaya yer olmadığına karar verildi.

Haberi nereden aldığımı söylemiyorum ama evet, bu şekilde yayınlandı bu haber. Anlayabildiniz mi? En az iki kere okuyup, anladığımı sandığım anda, bundan emin olamıyorum. Düzeltmeye çalışalım, çünkü bu türde çok metin ile karşılaşacaksınız ve düzeltmeniz istenecek... İstenmezse bir gariplik vardır zaten...Önce şu kötü metni tersyüz edelim. Sonra da acımadan parçalayalım. Hiç bu kadar uzun haber cümlesi olur mu?

Telekomünikasyon İletişim Başkanı Fethi Şimşek hakkında yürütülen soruşturmada kovuşturmaya yer olmadığına karar verildi... CHP Grup Başkanvekili Kemal Kılıçdaroğlu, kendi ismiyle Facebook'ta açılan bir grupla ilgili olarak mahkemeye başvurmuş, mahkemeden erişimin engellenmesi kararı çıkmıştı... Ancak Kılıçdaroğlu, Şimşek'in bu kararı uygulamayarak, "görevi kötüye kullandığı" iddiasıyla suç duyurusunda bulunmuştu...

Kendi haberini kendin bul

Bir önceki sohbetimizde, ajansın servis ettiği bir haberi gazete, televizyon ve radyo haber metnine nasıl dönüştüreceğimizi gördük. Ajanslar, haberleri tüm abonelerine geçer ve yazı işleri toplantısında, o haberin ne büyüklükte ne tarzda görüleceği konusunda mutabık kalınır. İşte o noktada editörlerin haberi neresinden tutacağı ve nasıl en çarpıcı hâle getireceği önem kazanır ki, günümüzde benim favori gazetem (adını söylemiyorum şimdi) bu işleri teslim ettiği maharetli eller ile neredeyse ders kitaplarına girecek örnek işler yapıyor. Siz de yapabilirsiniz. Bunun için yine en başa dönüp, donanım, gözü açıklık, vicdan, demokrat duruş gibi sizi siz yapan en önemli hasletler öne çıkacak, haberiniz de böylece hem köpürecek, hem okunacak. Yapamayanların haberi sönecek, fos çıkacak, okunmayacak. Bunun için dilinize son derece hâkim olmanız gerekiyor. Editörlük başarısı bu haberlerde kendini belli eder.

Peki, ben kendi haberimi kendim bulayım. Ajansın yolladığı haberi hazırlamayı öğrendim, bunu nasıl yapacağım dediğinizi duyar gibiyim. Yaşadığınız çevrede her şey haberdir. Yeter ki bakmasını, görmesini bilin... Bakın mesela ne oldu, hemen anlatayım size: Önceki gece şirketin aracı ile eve gidiyorduk. Şoförümüz, köprü geçişinde KGS kartı olmayan taksi sürücülerine sinirlenip, "Yahu bir de taksici olacaksınız, insan KGS olmadan yola çıkar mı" diye söylendi. Ne de haklıydı. Buradan bile haber yapılabilir. Ama çok da parlak bir haber olmaz. Sonra devam etti: "Ya Banu Hanım,

Allah inandırsın, KGS'si, OGS'si olmayan ambulanslar görüyorum gişelerde... Araçlarından inip, diğer sürücülerden KGS kartı dileniyorlar"

İşte haber!

Muhtemelen bu kitap yayınlanana dek ben bunu haberleştirmiş olacağım. OGS ya da KGS kartı olmadan elverişlilik belgesi verilmemesi gerekir bu araçlara. Mevzuat ne diyor bilmiyorum. Ama tam haberlik konu... Bir de fotoğraf denk getirirseniz, muhteşem iş yapmış olursunuz. Bu bir özel haberdir. Kendi imzanızla girer. Sonra bütün haberciler bu haberi sizden alır, bazısı kaynak gösterir, bazısı göstermez ama kendi kurumunda servis eder... Sonra bir haber daha yaparsınız... Bir daha... Bir daha... Ve kıymetli muhabir olursunuz. Özel haber yapanların sayısı azaldı. Açın gözünüzü, dünya haber kuyusu, dalın çıkarın...

Küçük ipuçları verebilirim size bu noktada... Boş vakit bulunca, gazetelerdeki küçük ilanları tarayın. Orası bir ummandır. Umulmadık haberler çıkar. Çok eskiden, gazetede çalışırken, bir arslan terbiyecisi bulmuş ve onunla röportaj yapmıştım. Ölüm ilanlarını takip edin sonra, son derece dramatik hikâyeler çıkabilir. Tabii dramatik hikâye dediysem, can acıtacak, acıklı, dokunaklı malzeme toplayın demiyorum. Toplumun sahiden işine yarayacak ya da son derece güzel bir insani hikâyeye denk gelebilirsiniz. Zaten siz bu tür haberlere imza atmaya başladıktan sonra, okurlar sizi öyle bir takip eder ki, bir yerde bir şey olduğu vakit, öncelikle aranan isim olursunuz. Bugün, canı yanan, "Ben de seni Uğur Dündar'a yazacağım" diye çıkışmıyor mu karşısındakine? Uğur Dündar da bu şöhreti, yaptığı özel haberlerle, kovaladığı dosyalarla elde etti. Son günlerde en çok konuştuğumuz virüslü keneler ve Kırım Kongo Kanamalı Ateşi hastalığı haberini ilk yapan yine Uğur

Dündar'ın ekibidir. Oysa, siz biliyor musunuz ki, yıllardır bu hastalık Anadolu'nun iç kesimlerinde zaten hep vardı ve insanlar hep ölüyordu. Asıl olan bunu işte böyle köpürtüp, dikkati çekecek haber hâline getirmek. Ki çok da iyi yaptılar, ellerine sağlık.

İşte bu yüzden, kimseyi küçümsemeyin, insanlarla iç içe olun, hikâyelerini dinleyin. Unutmayın, herkesin bir hikâyesi vardır ve içinden ne haberler, neler neler çıkar...

Spikerlik

Artık, o çok merak ettiğiniz, hevesle beklediğiniz derse başlayabiliriz... Spiker olabilmenin başlıca şartı, yukarıda sözünü ettiğimiz haber yazabilme, tashih etme yeteneklerine sahip olabilmektir, bunu ta en başta söylemiştik. Ancak bu sadece gerek şarttır, yeter şart değildir. Yeterli olabilmenin yolu, sesinizi doğru kullanabilmekten geçer. Bunun için dünyanın en iyi seslerinden birine sahip olmanız gerekmiyor. Hattâ hiç gerekmiyor. Doğru vurgulamalar, tonlamalar, Türkçe'yi etkin kullanma yetisiyle bunu başarabilirsiniz.

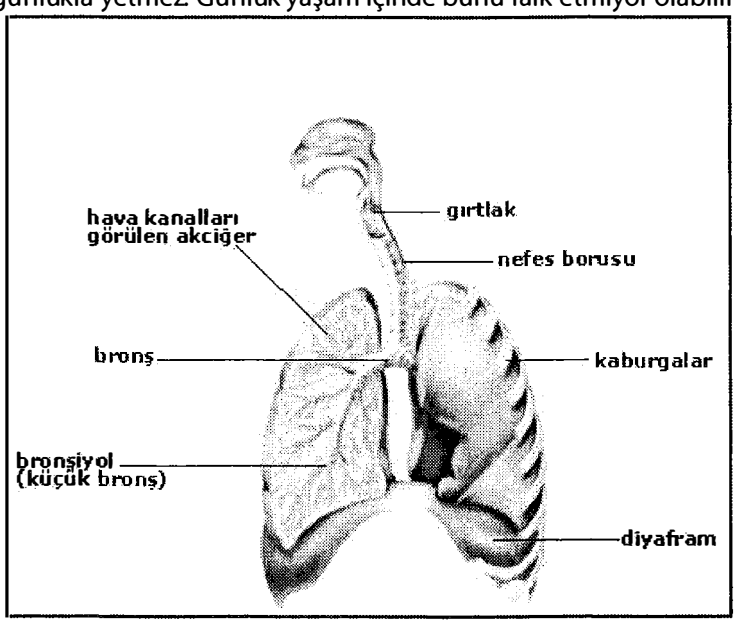
Sizi cesaretlendirmek için bir örnek vereyim:

Müşfik Kenter, hiç de olağanüstü bir sese sahip değildir. Son derece güçlü bir oyuncudur ama sesi biraz hışırtılıdır. Ama gerek Orhan Veli Kanık'ın şiirlerini seslendirdiği o güzelim albümle, gerekse Alf adı ile bilinen uzaylı kahramanın öyküsünün anlatıldığı Amerikan dizisindeki dublajıyla gönüllerimizde yer etmiştir. Ölsek unutmayız Alf'in sesini... Peki, bunu nasıl başarmıştır Kenter? İşte, Türkçe'ye hâkimiyeti, vurguların doğru yerde kullanılışı, dilin müziğini en iyi şekilde çalabilmesinden kaynaklanır bu başarı... Dilin müziği dedim evet, her dilin bir müziği vardır. Türkçe'nin müziği, bu dili bilmeyenleri bile büyüler. Doğru konuşan biri, bizi hiç anlamayan birine bile kendini dinlettirebilir ve bu dilin müziği evet, kabul edelim ki en çok kadınlara yakışır.

Vurgu ve tonlama konularına sonra geçeceğiz. Ama önce ses, nefes kontrolünü öğrenmemiz gerekiyor...

Ses, nefes kontrolü

Hepimizin yaptığı ciddi bir hata var; ciğerlerimizi yanlış kullanmak. Biliyorsunuz, akciğerlerimiz kabaca bir tanımla iki dik açılı üçgenin sırt sırta vermesine benzer bir şekle sahiptir. Bu üçgenlerin tabanları geniştir. Sivri kısımları omuzlarımıza yakın yerlerde bulunur. Yeterli bir nefes için, bizim bu üçgenlerin alt tarafını doldurmamız gerekirken, biz yanlış olanı tercih ederiz hep. Yani, nefes alırken, ciğerlerimizin sadece üst kısmına hava doldurur, altını hiç kullanmayız. Üst taraf dar olduğundan, aldığımız nefes çoğunlukla yetmez. Günlük yaşam içinde bunu fark etmiyor olabilir-

siniz ama, mikrofon başına geçtiğinizde, bir topluluğa seslenmeniz gerektiğinde, yayına çıktığınızda yaşadığınız heyecanda, yanlış nefes sizi ipe götürür. Çünkü yetersiz nefes, konuşurken tıkanmanıza, sık sık yutkunmanıza, sesinizin kesintiye uğramasına ve cümlenin olmadık yerinde durarak, anlamı çarpıtmanıza yol açabilir. Hani hep duyduğunuz "diyafram nefesi" denilen şey var ya, gelin şimdi bu nefesi almayı öğrenelim...

Diyafram kası, akciğerlerin altında bulunur. Yatay düzlemde serili bir örtü olduğunu düşünün bunun. Toraks denilen göğüs boşluğu ile batın denilen karın boşluğunun arasında bir perde vazifesi görür. Hıçkırık, işte bu diyafram kasının istemsiz kasılmalarından meydana gelen fizyolojik bir olaydan başka bir şey değildir.

Diyafram nefesi almak için, önce oturduğunuz yerde dik durun lütfen. Ya da en iyisi ayağa kalkın. Ellerinizi, kaburgalarınızın alt kısmında, iki yanda olacak şekilde bedeninize dayayın. Avuçlarınız, kaburgalarınızı iki yandan kavrasın. Hani mahalle kavgalarında ellerini beline koyan kadınlar vardır ya, siz bu hareketi biraz daha yukarıdan yapacaksınız şimdi. Evet, işte öyle... Şimdi nefes egzersizimize başlıyoruz...

1- Nefes alın.

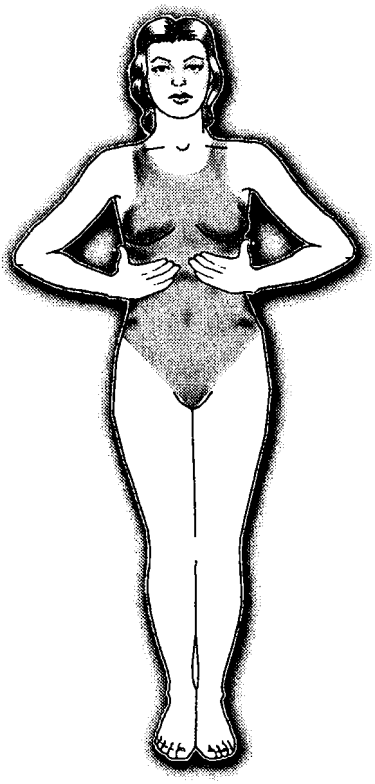
2- Nefes alırken burnunuzdan alıp, ağzınızdan vermeye özen gösterin.

3- İçinize çektiğiniz hava, ciğerlerinizin sadece alt kısmına gitsin.

4- Omuzlarınızın asla yukarı-aşağı hareket etmemesine özen gösterin.

5- İki yana açılıp kapanan, kanat gibi çalışan kaburgalarınız, ellerinizi bir içeri bir dışarı ittirip, geri çeksin...

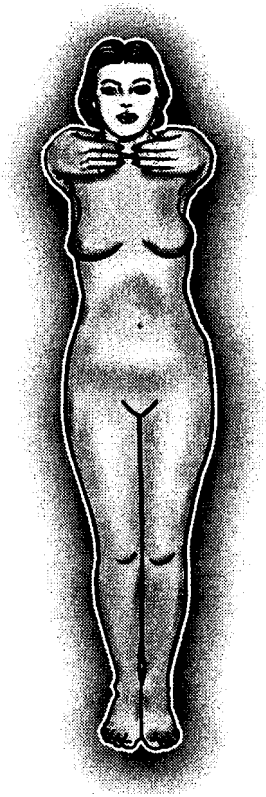
6- Bu egzersizi sürdürürken, zamanla diyaframınızı aşağı doğru ittirmeyi de kendiliğinizden öğreneceksiniz.

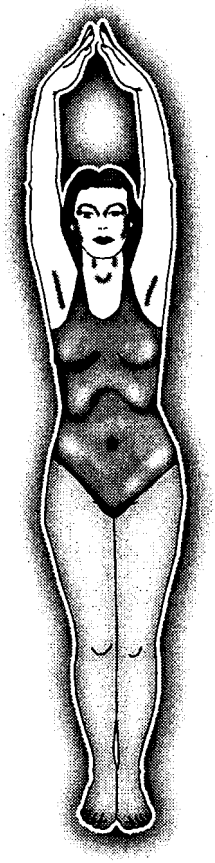
İki yana doğru açılan kaburgalarınız ve aşağı yukarı hareket etmeyen omuzlarınızla, işte diyafram nefesi almayı başardınız. Bu egzersizi sık sık yapın. Hattâ kendinizi kötü hissettiğinizde bile bunu yapın. Nefes şifadır, hayattır, göreceksiniz, iyi gelecek...

Bu en temel alıştırma idi. Şimdi diyafram nefesini geliştirmeyi öğrenelim:

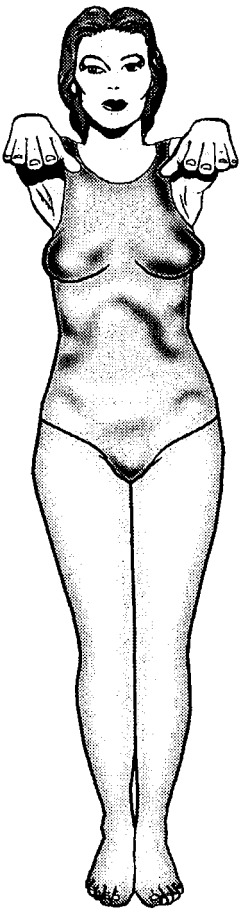
1- Kollarınızı birini kucaklar gibi yukarı kaldırırken nefesinizi burnunuzdan alın. Sonra tut, tut, tut, tut... Ağzınızdan ağır bir şekilde verin. Bu, kaburgaların iki yana açılımını sağlar.

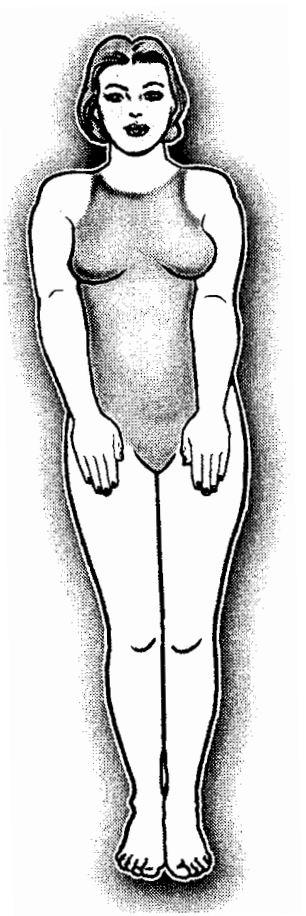

2- Ellerinizi başınızın üstünde yukarda bağlayın. Ayak parmaklarınızın ucunda yavaşça yükselirken burnunuzdan nefes alın. Sonra nefesi tut, tut, tut, tut... Parmak ucundan tabanınızın üstüne inerken nefesi ağzınızdan ağır ağır verin. Bu egzersiz, hem kaburgaların yana açılımına hem de diyaframın aşağı itilmesine yardımcı olur.

3- Kollarınızı öne uzatın. Yere ve birbirine paralel duran kollarınız yukarı doğru kalkarken burnunuzdan nefes alın. Tut, tut, tut, tut... Sonra kollarınızı indirirken, ağzınızdan ağır bir şekilde nefesinizi üfleyin. Bu alıştırma ile kaburgalar yukarı doğru açılmaya çalışır.

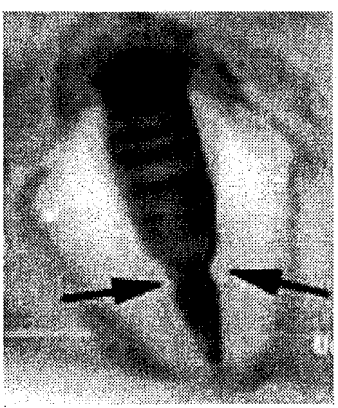

S atakları yapalım biraz da... S ataklarının tekli, ikili, üçlü çeşitleri vardır. Patlayan, inen ve düz okumalarla S sesine çalışmalısınız. Bunu nasıl yapıyoruz?

Diyafram nefesi ile kocaman patlayan bir S sesi çıkarın. Patlasın bu... Sonra uzun bir SSSSS sesi çıkarın, yavaş yavaş insin bu ses. Sonra da düz bir SSSSS sesi çıkarın. Aynı şekilde P, B, T, D patlayan seslerini çalışın. Bunlar S gibi uzatamayacağınız, patlayan seslerdir. Bırakın patlasınlar. Yalnız, dikkat etmeniz gereken, bu seslerin arkasına E sesli harfini eklemeden okuyun. Dudaklarınızı sadece bu sesleri çıkarmak için kullanın. Ve bunu yaparken kendinizi sahnede hayal edin. Unutmayın, mikrofonunuz yok ve en arka sıradaki seyirci de sizi duymak için orada. İşinizin hakkını verin, sesiniz duyulsun.

Sesin oluşması için ya iki sert cisim birbirine çarpmalı ya da sürtünme olmalı. İşte bunu insanda sağlayan en temel şey, ses telleri. Tel deyince aklınıza kemandaki gibi teller gelmesin. İki açık renk kastan oluşur bu teller.

Karşılıklı iki perdenin birbirine çarpması ile sesi çıkarmaya yararlar. Sık sık öksürmek, boğazı temizlemek bu tellerde ciddi harabiyete sebep olacağından, boğazımızı temizlemek için, güçlü bir nefesle, öksürmeden, sadece nefesi sertçe çıkarıyor gibi yapmalıyız.

İnsan ağzından çıkan sese selen denir. Sadâ, vokal, voice, sound gibi tanımlar, bu meslekte olduğunuz sürece hep karşınıza çıkacak terimlerdir, bunların tümünün ses anlamını taşıdığını bilmeniz gerekir.

Konuşurken iki şeye çok dikkat etmek gerekiyor:

1- Duyulabilmek

2- Anlaşılabilmek

Bunları sağlayabilmek için de doğru nefesle, sesi doğru yükseklikte çıkarmak, ayrıca artikülasyona yani boğumlanmaya dikkat ederek, sesleri ağzımızın içinde en doğru yerden çıkarmak ve harflerin hakkını vermek gerekiyor.

Diyafram nefesini almayı öğrendik. Şimdi yapmamız gereken, bu nefesi, idareli bir biçimde kullanmak. Nefesin de idarelisi olur muymuş demeyin. İşte esas maharet buradadır.

Tıs tıs egzersizini anlatacağım şimdi. Adı çok hoş değil mi? Kalabalıkla yapıldığında da çok eğlencelidir, çünkü grubun içindekilerle gizli bir yarışa girer, nefesini en uzun kullananı seçersiniz, keyifli ve geliştiren bir oyundur.

Şimdi kocaman bir nefes alıyoruz. Omuzlarınız oynamasın dikkat! Kaburgalarınız alttaki geniş kısmından iki yana birer kanat gibi açılsın, hattâ becerebiliyorsanız, aşağı da ittirin diyaframınızı. Midenize doğru. İtin itin itin midenizi aşağı... Bu iyi... Şimdi bu kocaman nefesi, idareli bir biçimde dişlerimizin arasından tıs tıs tıs tıs tıs tıs tıs diye üfleyeceğiz.

Sayın bakalım bir dakikada ne kadar yapabiliyorsunuz? Merak ettim, şimdi kendim yapıp sayacağım...

45 saniyede 70 tane tıs yaptım... Nefesim bitti, durdum. Yeniden nefes alıp peş peşe yapabilirim. Bu sayıyı artırmaya bakın.

Dikkat ettiyseniz, artırmaya dedim, arttırmaya demedim. Yeri gelmişken hemen bu dersi de görelim: Artırmak bir şeyin değerini

yükseltmek, arttırmak ise bir şeyden tasarruf etmek anlamına gelir. Yani, bir malzemeden arttırabiliriz. Tasarruf ettiğimiz anlatmak için... Ama nefesi artırmak başka bir şeydir. Bir nefesteki tıs sayımızı artırmak, bu işin kalitesini yükseltmeyi ifade eder. O nedenle bu arttırmak ve artırmak arasındaki farkı öğrenmekte fayda var...

Sesi maskelemek

Yukarıda anlattığım ses nefes egzersizlerini en az bir hafta günde birer saat sıkıca çalışıp nefesinizi açtıktan sonra sesinizi maskeleme alıştırmalarına geçebilirsiniz.

Sesi maskelemek ne demektir?

Maske deyince aklımıza ilk ne geliyor? Yüzümüz, öyle değil mi... Maske yüze takılan bir şeydir. Antik Yunan tiyatrosunu düşünün. Bu sahnelerde sergilenen oyunlarda, oyuncu, amfitiyatronun ta en arka sırasındaki izleyicinin de sesini duyabilmesi ve yüzünün ifadesini seçebilmesi için maske takardı. Bu maskelerin ağız ve göz kısımları kocamandı, çünkü duygularımızı ifade etmenin en iyi yolu maskemizi yani yüzümüzü, ağzımızı ve gözlerimizi en iyi şekilde kullanmaktan geçer.

Antik Yunan tiyatrosunda maskeler

Sesi maskelemek demek, sesin, kafamızın içinde bulunan boşluklarda rezonansını sağlamak demektir.

Rezonans yani tınlatıcı bölgeler insanda ikiye ayrılır.

1- Ana tınlatıcılar

2- Ara tınlatıcılar

1- Ana tınlatıcılar:

Gırtlak

Ağız boşluğu

Burun boşluğu

Bu üçünün uyumla çalışması ile sesi maskeleyebiliriz, yani öne taşıyabiliriz.

2- Ara tınlatıcılar:

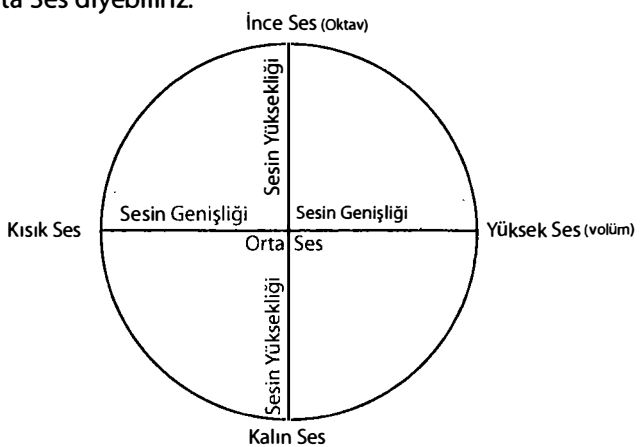
Göğüs boşluğu

Kafatası (Özellikle kadınlarda)

Sırt

Sesin boyutları:

Sesi bir daire olarak düşünelim. Bu daireyi yatay ve dikey iki çizgi keser. Bu, günlük konuşma sesimizi ifade eder. Dik çizgi, sesin yüksekliğini yani oktavını, yatay çizgi ise sesin genişliğini yani volümünü anlatır. Bu iki çizginin, dairenin ortasında kesiştiği noktaya Orta Ses diyebiliriz.

Bakın, mesela nezle olduğumuzda ses yukarı taşınır. Yüzümüze... Burnumuzun üstünde, kaşlarımızın ortasında alnımızda sinüs denilen boşluklar vardır. Bu boşluklardan elmacık kemiklerimizin içinde de bulunur. Sinüslerin içinde tınlayan bir ses, yukarı taşınmış, yani maskelenmiş sestir. Bu rezonansı sağlayabilmek, yine çok önemli adımlardan biridir.

Peki bunu nasıl yapacağız?

Çok kolay biliyor musunuz... Bunun da alıştırması var.

Şimdi, küçük bir çocuğa kaşlarınızı çatıp, işaret parmağınızı sallayarak "Mmmmm!" diye kızdığınızı, azarladığınızı hayal edin. Yapın bunu... Şimdi bu mmmm sesini uzatın. Ön dişleriniz, tam karşılıklı oturmalı, dudaklarınız kapalı olmalı. Mmmmm sesini uzattıkça, dudaklarınızın titrediğini, yavaş yavaş karıncalandığını hissedeceksiniz. Sesinizi burnunuzun ucuna doğru taşımaya çalışın. İyice hissedin bu uyuşmayı. Ve devam edin... M, N sesleri, sesi maskelemekte en çok işimize yarayan seslerdir. Hani eski Türk filmlerinde, "N'ayır, n'olamaz!" diye duyduğumuz kelimeler vardır ya, işte o dublaj sanatçılarının seslerini maskelemek için yaptıkları egzersizlerden kalma bir yanlış alışkanlıklarının dublaja yansımasının sonucudur bu. Sesli harfle başlayan bu kelimeleri, maskeleme tekniği ile seslendirmeye çalışırken, şimdi bize çok komik gelen bu kelimeleri bir süre sonra yerleşik hâle getirmişler.

Bazılarında bu yetenek doğuştandır. Yani sesleri doğuştan maskelidir. Örneğin Sertab Erener, örneğin Nilüfer... Sanki hep nezleymiş gibi okurlar değil mi? İşte bu aslında iyi bir şeydir.

Küçük bebeklere dikkat edin mesela. Uzun saatler boyu mızmızlanır, ağlarlar, ama sesleri kısılmaz. Çünkü doğuştan hemen hepimizde var olan bu yeti, bebeklerde çok güçlüdür ve kafa sesini kullandıklarından, uzun saatler boyu ağlasalar, zırlasalar gene sesleri kısılmaz. Peki buradan ne anlayacağız? Şunu anlayacağız;

eğer sesimizi maskeleyerek, yani kafa sesi kullanarak konuşursak, ses tellerimiz yorulmaz, sesimiz kısılmaz.

Bazı sanatçıların canlı performanslarına dikkat edin. Sahneye arslanlar gibi çıkıp, kedi gibi inerler. Sesleri tükenir. Çünkü seslerini maskelemezler ve ses tellerini perişan ederler. Konser sonuna doğru sesleri biter, tükenir, yorulur. Üstüne üstüne giderlerse de ses tellerinde nodüller oluşur. Yani düğümcükler. Bu da sesin kısılmasına yol açar ve cerrahi müdahale ile ancak kurtulabilir hastalar...

Bu durumda biz ne yapacağız? Aşağıda sıraladığım maskeleme alıştırmalarını, sık sık tekrar edeceğiz. Ben bunu hep yapıyorum. 30 saniye bile olsa, yayına girmeden önce maaaa, naaaa, mana mana mene mene mini mini mono mono diye söyleniyorum. Hattâ zaman zaman sesimi yükseltip kocaman avaz çıkarıyorum. Bunu siz de yapın. Ama dudaklarımızdaki titreşimi hissedin lütfen. Yoksa ses maskelenmiş olmaz, boşu boşuna kendinizi ve sesinizi yorarsınız. Şu seslerle çalışın lütfen:

Mana mana	Mene mene	Mini mini
Mono mono	Mönö mönö	Munu munu
Münü münü	Maaaaaam	Meeeeeem
Miiiiiiiiim	Mooooooom	Mööööööm
Muuuuuum	Müüüüüüm	

Şimdi sesimizin yüksekliğini ölçelim... Sesimizin genişliğini anlatan volümü, radyomuzun sesini açmaya yarayan düğmeye benzetebiliriz. Radyonun sesini kısıktan yüksek değere çıkarırken, yayından gelen sesin notası değişmez, ama ses büyür. Ses genişliği ile ilgili çalışmalarda da aynı nota üzerinden gitmeye gayret etmeliyiz.

Sesimizin genişliğini ölçmek istiyorsak, günlük tondan bir MA sesi çıkaralım. Şimdi radyonun sesini açtığınızı düşünerek, MA sesini biraz yükseltin. Ama dikkat edin, dudaklarınız titresin... Ses öne taşınsın. MAAAAA diye yavaş yavaş büyüsün ses. Ama kesinlikle notası değişmesin. Sonra kısın yeniden radyonun sesini. Küçültün sesinizi. Bir küçük, bir büyük. Bu MAAA sesi ile oynamaya devam edin. Kontrol edin sesinizi. O bizim en kıymetli enstrümanımız, çalgımız, en kıymetli aracımız. Oynayın onunla ve sevin onu.

Sesin yüksekliğini anlatan değeri ise oktav diye tanımladığımızı söylemiştim. Sesin en ince ve en kalın değerleri arasındaki geçiş bu tanım ile belirtilir. MA sesini en ince nereden çıkarabiliyorsanız, o notaya kadar çıkın. Sakın maskeleme yapmayı unutmayın. Tiz sesleri çıkarırken mutlaka zorlanacaksınız. Burada küçük bir ipucu vereyim. Öncelikle yapmanız gereken ağzınızı kocaman açmanızdır. Tıpkı bir gramofon gibi. Eğer sesin çıkacağı yeri açmazsanız, istediğiniz kadar tizlere çıkın, kimse duymadıktan sonra kıymeti kalmaz. Tiz seslerde zorlanmamak için yapmanız gereken çok basit bir şey var: Yumuşak damağınızı yukarı doğru kaldırmak. Gırtlağınızı iyice açmaya çalıştığınızı düşünün, yumuşak damağı sanki burnunuzun arkasına doğru itiyormuşça ağzınızı açın ve ince bir MA çıkarın. Sizin için en yüksek MA nereden çıkıyorsa oraya kadar çıkın. Sonra yavaş yavaş aşağı inin, kalın MA sesini bulun. Oktav kalın seslere doğru yaklaştıkça kafa sesinden uzaklaşırsınız, dikkat edin. Kalın notalar göğüs kafesinizin içine kaçar, sakın sesi oraya indirmeyin, maskeyi unutmayın...

Sesi öne taşıyan ünsüzler:

fa fe fı fi fo fö fu fü	va ve vı vi vo vö vu vü
sa se sı si so sö su sü	ma me mı mi mo mö mu mü
na ne nı ni no nö nu nü	ja je jı ji jo jö ju jü
ba be bı bi bo bö bu bü	pa pe pı pi po pö pu pü
ra re rı ri ro rö ru rü	

Artikülasyon

Seslerin ağzımızdan doğru zamanda ve doğru yerden çıkarılmasına artikülasyon ya da boğumlanma diyoruz. Boğumlanma organları şunlardır:

- Çene
- Dil
- Dudaklar
- Dişetleri
- Damaklar
- Yutak

Boğumlanmayı düzgün yapabilmek için bu organları düzgün kullanabilmek, düzgün kullanabilmek için de zaman zaman alıştırma yapmak gerekir. Bu alıştırmaları şöyle sıralayabiliriz:

Çene alıştırması:

- İki kulağınızın ön kısmından, alt ve üst çenenin birleştiği ekleme masaj yapın.
- Çenenizi açın ve kapayın.
- Alt çenenizi boşta bırakarak iki yana serbest sallayın.
- Tekrar masaj yapın.

Dil alıştırması:

- Dilinizi yanaklarınızın iç kısmında önce saat yönünde sonra tersinde çevirin.
- Dilinizi, burnunuza ve çenenize değdirmeye çalışın.
- Dilinizi dudaklarınızın bkenarlarda birleştiği noktalara çarptırın.
- Dilinizi dişlerinizin arasına alarak aşağı ve yukarı katlamaya çalışın.
- Dilinizin ucu ile dişlerinizi tek tek sayın, aralarını temizliyor gibi yapın.
- Dilinizi çiğneyin.

Gevşeme alıştırması:

- **Baş hareketleri:** Başınızı sağa ve sola çevirin. Bu hareketi yaparken bedeninizi döndürmemeye gayret edin. Arkaya çevirdiğinizde, sanki orada bir şey arıyormuş gibi biraz bakın ve kalın.

Aynı şekilde yukarı ve aşağı hareket ettirin.

Boynunuzdan hareket ettirerek ağzınız açıkken büyükten küçüğe daireler çizin.

- **Omuz hareketleri**: Omuzları önce teker teker küçük dairelerle önden arkaya, arkadan öne, küçükten büyüğe, büyükten küçüğe çevirin. Sonra iki omuzla birden yineleyin.

Omuzlarınızı kademeli olarak tık tık tık tık kaldırın, aynı şekilde indirin.

Dirseklerinizi kendinize doğru kıvırın, hayalî bir şeyi sanki ondan kurtulmak ister gibi atın. Önce tek kolla, sonra çift kolla savurun, atın.

Ayak ucunda yukarı kalkın, kollarınızı yukarı uzatın, gerilin iyice, yay gibi olsun vücudunuz. Sonra bütün kaslarınızı tek tek gevşeterek, kendizini rahatlatın, kollarınızı tek tek atın, bacaklarınızı rahatlatın.

Harfler nasıl okunur?

Alfabemizde 29 harf var öyle değil mi? Ama konuşurken bu seslerden çok daha fazlasını kullandığımızı biliyor muydunuz? Örneğin R, örneğin N... Bu seslerin birden çok boğumlanma teknikleri var. İşte, bu teknikleri yerinde kullanmayan bir kişi, gözle görünür biçimde diyalekte sahip olur ve spikerlik mesleğini yapamaz. Unutmayın spiker olabilmek için önce bir sese sahip olmanız, kelimeleri doğru telaffuz etmeniz, diyalektinizin olmaması, tonlamada hata yapmamanız ve vurgulama becerinizin olması gerekiyor... Bunlar spikerlik için gereken, kulakla duyulabilen somut gerekler. Ya soyut olarak nelere sahip olmanız gerektiğini biliyor musunuz? Ben biliyorum ve bana kalırsa işin en zor kısmı da bu ve onları şöyle sıralayabilirim: Beden ve ruh sağlığınızın yerinde olması, sabırlı ve eleştiriye açık olmanız, reflekslerinizin çok seri olması, rol yeteneği ve öz disiplin...

Şimdi bu başlıkları üst üste koyun. Kendinizde olanları ve olmayanları belirleyin. Eksik kısımları telafi etmek için sabırla yola devam edin. İşte bu kitap, bir nebze de olsa bu zorlu yolda yanınızda durabilmesi için hazırlandı.

Tekrar harflerin nasıl okunduğu konusuna dönelim. Harf de nasıl okunurmuş demeyin.

R SESİ

R sesi ile başlayalım. Konuşurken farkında olmadan üç farklı R sesi kullanıyoruz. İlki, titreşimli R, kelimelerin başında olur.

Örneğin, raf. Şimdi konuşma sesinizle "raf" deyin. R'nin nasıl titrediğini duymuş olmalısınız. Pekiyi, şimdi "kara" deyin... Eğer "raf" ve "kara" kelimelerindeki R'leri aynı sayıda titreşimle çıkarıyorsanız, bir yerde hata var demektir. Çünkü kelimelerin ortasındaki "R"ler yuvarlanarak okunan seslerdir. Bir de kelimenin sonuna gelen R sesi var ki, bunların okunması en kolayıdır, çünkü nefesle çıkarılır ve bunlara nefesli R denir. Örneğin, gelir, gider, otur, ver, gör, kör, sor... Şimdi Raf, Kara ve Otur kelimelerini konuşma sesinizle art arda söyleyin. Aradaki farkı siz de duyacaksınız. Eğer, kelimenin orta yerinde ya da sonunda R sesini titrete titrete söylerseniz, "Balat Bitirimi" diye anılma riskiniz yüksektir, komik duruma düşmeyin, yapmayın... Aşağıdaki sesleri yerinden boğumlamaya çalışın:

Titreşimli R:
Raf
Rezzan

Yuvarlanan R:
Arka
Kirpi
Varoş
Devrim

Nefesli R:
Gelir
Gider
Otur
Var
Fötr
Nötr

Şimdi daha tehlikeli bir sese geçiyoruz: L...

L SESİ

Diyalekti yani lehçeyi belli eden en önemli şifrelerden biri L'dir... Kalın ve ince L sesleri, genellikle birbirine çok karıştırılır ve çözülmesi zor bir problemdir. Lale derken iki L de ince okunur ama bazısı baştaki L'yi kalın okumakta çok inatçıdır. Bir de Lale kelimesindeki a'nın ince okunduğunu sanır çoğunluk. Oysa orada ince okunan L sesidir. Malatya derken L sesini inceltin şimdi. Ne kadar itici oluyor değil mi? İşte Lale'nin başındaki L'yi kalın okuyunca da böyle sevimsiz oluyor. İşin çok kolay bir püf noktası var oysa: Türkçe'de L ile başlayan kelimelerin tümünde ilk ses ince okunur. Yanında kalın sesli bir ünlü olsa da kural değişmez. Yani, lodos, lale, lavanta, Langa, la... Bunların hepsinde L incedir. Kendinden sonra gelen o ve u seslerini de inceltme özelliğine sahiptir. Yani, kelime başındaki L sesleri ince, kalın seslilerin arasındaki L'ler kalın okunacak. İnce sesli arasındakiler de ince elbette… Örneklere bakalım:

Kalın L:

Tatlım

Kalın

Karanlık

Alaca

Sulak

Talan

İnce L:

Lale

Lodos

Lavanta

Loca

Lacivert

Elif

Ali

Elma

Görkemli

N SESİ

Aynı kural N sesi için de geçerlidir ve çok az kimse bu kuralı uygular. Üstelik konuşurken 5 ayrı N sesi çıkardığımız gerçeğinizi ilk duyanlar da buna çok şaşırır. N ile başlayan tüm kelimelerde, ikinci ses kalın ünlü olsa da N sesi ince çıkarılır. Bu, çok nadiren uygulanan ama yine de tartışmasız doğru kurallardan biri olduğundan, ben buna sadık kalmaya çok dikkat ederim, çünkü bizi diğerlerinden şıp diye ayırıverir. Örneğin, nahoş, nane, nadide, naz kelimeleri hep ince sesle başlayan hecelerdir. İlk sesin yanında kalın ünlü olsa bile... Ve bu N'ler, dil ucuyla boğumlanması gereken seslerdir.

Niye dil ucuyla dedim biliyor musunuz? Çünkü N sesi, yanına düştüğü başka sessiz harflerin etkisiyle, ağzımızda farklı yerlerde boğumlanır. Kelime başında olunca dil ucu ile, kalın seslilerin arasında, K ve G sesinin önüne geldiğinde yumuşak damakla, K ve G sesinden sonra ve ince ünlülerin ardında ise katı damakla ve R-F-Ş-Y seslerinden önce geliyorsa genizden boğumlanır. Hiç kafanızı karıştırmasın bu satırlar, örneklerle gayet iyi pekiştirebilirsiniz. Hemen örneklerine bakalım:

İnce N:

Nane

Nar

Nazilli

Nedim

Kalın N:

Ana

Kastamonu

Adana

Ankara

Yumuşak damak N'si:

Kanguru

Mangal

Banka

Katı damak N'si:

Çengel

Denge

Sanki

Çingene

Mengene

Geniz N'si:

Enfiye

Enflasyon

Sonra

Tanrı

İnşaat

Manyak

Konya

Menşe'i

Şimdi lütfen bu kelimeleri duyarak telaffuz edin. Eğer dediğim noktalarda boğumlanmıyorsa düzeltmeye çalışın, yok eğer N sesini, dilinizin ucunda, damağınızın ortasında ve geride yumuşak damakta ayrı ayrı boğumladığınızı hissediyorsanız, tadını çıkarın, keyfini sürün. Doğru yoldayız...

T SESİ

T sesi, sert ve süreksiz diş sesi grubundandır ve dilin, üst dişlerin arkasına değip açılmasıyla meydana gelir. İnce ve kalın t diye iki ayrı şekilde boğumlanır. İnce T, önünde veya ardında bin ince ünlü varsa kullanılır. Osmanlıca'daki tı sesinin karşılığı olan kalın T ise, kalın seslilerin arasında yer alır…

İnce T:

Kent

Emniyet

Metin

Kanaat

Kalın T:

Tarak

Toka

Ağustos

Tramvay

K SESİ

Biri konuşurken lehçesinden nereli olup olmadığını anlamaya yarayacak kadar önemli bir şifredir K sesi… Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz'in doğusunda yaşayanlar, K sesinin kalın harfini gırt-

laklarından boğumlar. Türkçe söyleyişte bu tür artikülasyon bulunmaz. Sürekli ve sert ön damak sessizlerinden K sesi, yine iki farklı şekilde kullanılır. Kalın K, Osmanlı'nın kaf sesine, ince K ise kef sesine denk düşer. İnce ve kalın ünlülerle kullanım durumuna göre ağzımızda yer bulur. Kalın K, dil sırtının damağın gerisini, ince K ise damakta daha önde bir yeri kapatması ile oluşur.

Kalın K:

Kafiye

İkamet

Korsan

Atak

İnce K:

Kitap

Kenar

Kene

İtiklemek

Bebek

V SESİ

Normal V sesi, ön üst dişlerin alt dudağa dokunması ile çıkarılır. Kelime başında ve iki sesli arasında bulunan tüm V seslerini bu şekilde boğumlarız. Sürekli ve yumuşak sadalı diş-dudak sesleri grubunda bulunur. Bir de yumuşak V vardır ki, bu iki sesli arasında ve kelime başında bulunmaz. Dil serbest dururken, alt ve üst dudağın hareketi ile çıkarılır Normal V sesinden en büyük farkı, yumuşak V boğumlanırken, alt dudak üst dişlere dokunmaz. İngilizce'deki W'ya benzer bir boğumlanması vardır.

Normal V:

Veranda

Varis

Vali

Vakur

Vay

Avcı

Kovalamak

Yumuşak V:

Kevgir

Navlun

Havlu

Şevval

Ğ SESİ

Aslında böyle bir ses yoktur. Ha, çok zorlarsanız, gargara sesine benzer bir ses çıkarp, "Bak bu yumuşak g" diyebilirsiniz. Evet bunu yaparak birilerini ikna edebilirsiniz de, bu hiçbirimizin işine yaramaz. Çünkü, Ğ sesi konuşurken kullanılmaz. Peki o zaman ne işe yarar? Şu işe yarar: Önünde ve arkasında yer alan seslerin değerini belirler ya da bazı durumlarda Y sesine dönüşür. Hemen örnekleriyle görelim:

Ğ, iki A arasında bulunursa: Tümüyle düşer, A sesi bir vuruş uzar.

Örnek: Çağan yazılır, Çaan okunur. Dağlar yazılır, daalar okunur.

Ğ, iki E arasında bulunursa: Tümüyle düşer, Y'ye dönüşür.

Örnek: Meğer yazılır, meyer okunur. Değer yazılır, deyer okunur. Aynı şekilde eğer-eyer…

Ğ, E ve İ sesleri arasında bulunursa, üstteki kural aynen geçerlidir.

Örnek: Eğil yazılır, eyil okunur. Ancak bu kuralın bir istisnası var, o da: "Değil" Değil kelimesi bu kuraldan bağımsız, "deyil" diye değil, "diil" diye okunur.

Ğ, A ve I sesleri arasında bulunursa, hem kendi düşer, hem de kendinden sonraki I sesini düşürür. A sesinin değerini de bir vuruş uzatır.

Örnek: Kâğıt yazılır, kâât okunur. Çağıl yazılır, çaal okunur.

Ğ, A ve U sesleri arasında ise yine düşer. A sesi bir vuruş uzar.

Örnek: Ağustos yazılır, aaustos okunur.

Ğ, O ve U arasında ise hem kendi düşer, hem U desini düşürür. Bunları yaparken O'yu uzatır.

Örnek: Boğumlanma yazılır, boomlanma okunur. Doğum yazılır, doom okunur.

A SESİ

Konuşmamızın amiral gemisi, lokomotifi, bebeklerin bile ilk çıkardığı seslerden, A ile karşı karşıyayız. Üç çeşit A sesi ile konuştuğumuzu biliyor muydunuz? Açık A, kapalı A ve ince A… Kapalı A ile başlayalım. Alt çene biraz aşağı indirilir, dil doğal duruşundan bir miktar yükselir. Genellikle kalın seslilerle birlikte kullanılır. G, kalın K, kalın L ve kalın T sesleri ile yan yana gelen A sesi, kalın ve kapalı okunur.

Kapalı A:

Cadı

Zabıta

Kalas
Mala
Banka

Açık A ise, ağzın kapalı hâlinde çıkarılan, abartma durumunda ise dudakların kulağa doğru çekilerek çıkarılan sestir. Kapalı A sesine göre daha önden çıkarılır. Düz ve geniştir. En sık kullanılan doğal A sesi budur ve sözcüklerdeki A seslerinin yüzde sekseni bu şekilde boğumlanır.

Açık A:
Çay
Arkadaş
Bağ
Zaaf
Zapt
Adres

Ve son olarak ince A sesini inceleyelim. Sözcüklerin başında asla bulunmaz. Bu ses, damağa doğru çıkarılır. Yani, diğer iki A sesine göre daha önden çıkarılır. Bu niteliğiyle, ön, düz ve geniş bir sestir diyebiliriz.

İnce A:
Kâğıt
Hâlâ
Balâ
Lâik

E SESİ

Ağzın doğal açıklığında çıkarılan E sesi, normal E'dir. Normal A sesine göre, alt çene biraz daha açık ve dil yukardadır. Sözcüklerdeki çoğu E sesi, normal okunuşundadır. Ön, düz ve geniş bir sestir.

Normal E:

Çiğdem

İsmet

Çetin

Ebe

Kapalı E sesi ise, dudaklar kulaklara doğru yaklaştırılarak ve çene hafifçe kısılarak boğumlanan E sesidir. İstanbul ağzında bol miktarda kapalı E vardır. Yerinde kullanıldığı zaman, güzel ve doğru konuşmanın en önemli göstergelerinden biri olur. Ön ve düz sestir. Ancak diğer E seslerine nazaran daha dardır.

Kapalı E:

Zerrin

Pencere

Kendi

Kedi

En

Açık E sesi ise kapalı ve normal E sesine göre daha geniş bir sestir. Normal E'ye göre alt çene biraz daha aşağı indirilir. Fakat çene fazla açılırsa, abartılı bir açık E sesi çıkar ki, Türkçe'de böyle bir okunuş yoktur. Açık E sesi, Orta Anadolu, Ege, ve Akdeniz Bölgesi'nde sık kullanılır.

Açık E:

Bel

Kel

Sermin

Ver

KESEREK OKUMA

Osmanlıca'da kullanılan ayn ve hemze denilen sesiz harfler, okunuşta genellikle heceyi belirtecek tarzda kesme varmış gibi okunur. Ayrıca bazan yan yana gelen iki ünlüyü okurken ayrı ayrı belli etmek gerekir. İşte bu durumlarda heceleri keserek okuruz.

Örnekler:

Lâ/ik

Za/af

Sa/at

İz/an

Neş/e

Meş/ale

Sür/at

Re/sen

GEÇİŞ SESİ

İki sesli harf yan yana geldiği bazı durumlarda, üstte anlattığımız gibi keserek okumak gerekmeyebilir. Bu durumda ünlüden ünlüye yumuşak bir geçiş yapılır.

Örnekler:

Beddu~a

Mani~a

Ka~ide

Rabi~a

Du~ayen

BİR SES UZATMA

Dilimizdeki ünlü seslerden bazıları gerek anlam ayrılığını belirtmek, gerekse Osmanlıca'daki hecelerin uzatma harfleriyle yazılması sonucu uzatılarak okunur. Nispet İ'si denilen uzatmalı İ sesinde de ses bir vokal uzatılır. Bir ses uzatmak demek, aynı sesten iki tane yan yana imiş gibi okumak demektir.

Örnekler:

Ma:ni

Hava:i

Ga:lip

A:ni

Da:vet

YARIM SES UZATMA

Dilin gelişimin bir sonucu olarak, bazı kelimelerdeki bir vokal uzatma, zamanla yarım ses uzatmaya dönüşmüştür. Bazı hâllerde de tam ses okunan harfler, ek aldıklarında yarım vokallik uzatmaya dönüşür.

Örnekler:

Tayy**a**r

Kuv**a**yı mill**i**ye

Abdull**a**h

Yanlış Kullanılan Kelimeler

Pek çok genç arkadaşım, spikerlik ve sunuculuk mesleğine ne denli heves ettiğini ve bu işi mutlaka yapmak istediğini anlatırken, kendinden son derece emin bir tavırla "zaten diksiyonum şahane, bir kursa gider sertifika da alırım, olur biter" türü bir yaklaşım içine giriyor. Oysa, ne kadar yanlış!

Öncelikle şunu bilmenizi isterim ki, piyasada ne idüğü belirsiz pek çok kaynaktan spikerlik-seslendirme dersleri veriliyor. Sağlam referansları olmayan yerlere itibar ve itimat etmeyiniz, para tuzağına takılmayınız...

İkincisi, ne kadar kursa da gitseniz, sertifika da alsanız, okumaz, kendinizi ve algınızı bilgiye açık tutmazsanız, iki kaide öğrenir, onu yutturabildiğiniz yerlerde eh işte bir adam olarak istihdam edilirsiniz, eksik kalırsınız. İşte eksik kalmayalım diye, en çok yanlış kullanılan kelimelerin uzun bir listesini sizin için derledim, aşağıda sıraladım. Uzun okunması gereken hecelerin yanında iki nokta üst üste, vurguyu taşıyan hecenin önünde kesme işareti göreceksiniz. Okumalarınızda bu işaretlere dikkat edin.

A

abda:l

a:bi'de-i hürriyet (İstanbul'da cadde)

acaba:

acente

adale

a:fa:kî (Havaî; dereden, tepeden, gelişigüzel.. Bu sözcük, "objektiflik" anlamını taşırken, galat olarak "temeli olmayan" biçiminde yerleşmiştir. Olumsuz ifadelerde kullanılır. Örn: "Böyle afaki konuşmayın", "Afaki suçlama yapmayın")

a:'hize

ahlâ:ki:yat (-at takısı çoğul ekidir. Kendinden önceki heceyi bir ses uzatır.)

a:vi:'ze

aka:ret

akı:bet

aklıba:li: (akl-ı baliğ)

aksan-aksanı (Takı aldığında uzatılmaz, orijinali Fransızca'dır çünkü)

akraba:

akupunktur (Akapunktur değil)

ala:ka (İkinci a ince)

alem (normal e. Minare tepesi, sancak, işaret)

a:lem (Kâinat, dünya, tuhaf, eğlence)

alErji (Tek L ile)

a:li:ce'nap (Cömert, bağışlayan, onurlu)

an'ane

antrenman (antreman değil)

antr parantez (anti parantez değil. 'parantez içinde' anlamında)

ayar (İki hece de kısa)

ağyar (Başkaları, el âlem anlamında)

anlamazdan gelme (anlamamazlıktan gelme değil)

anlamazlık etme (anlamamazlık değil)

anekdot (Fıkra… Anekdot hep komiktir)

aperitif (aperatif değil)

artırma (Değerini yükseltme)

arttırma (Tasarruf etme)

asa:

ataşe

a:ti:

ati:ka (Eski)

aynı (-si takısı almaz. "aynını" diye okumalı, yazmalı)

aynî (Parasal olarak değil, madde olarak verilen)

azamet (Tüm heceleri kısa)

azi:met

B

ba:b (Kapı)

ba:bı a:li:

ba:de (Şarap, içki)

baha:rat (-at takısı, kendinden önceki heceyi uzattı)

bahir (Deniz)

bahri: (Denizle ilgili, erkek adı)

bahri (Yalı çapkını)

ba:husus (Genellikle, en çok, hele)

baka:ya: (Kendi yaşıtlarıyla askerlik görevine katılmayan)

bakıye, bakiye (Artık, artan)

ba:lâ: (Yüksek, Ankara'da bir ilçe)

ba:ni: (Kurucu, yapıcı)

ba:nu:

ba:rgâ:h (İzinle girilen makam. Divan)

basi:ret (Kalp gözü, sezgi)

batın (Karın,nesil)

ba:tın (iç yüz, gerçek)

bati: (Yavaş)

baya:ti: (Türk müziğinde makam)

ba:yi: (İzinli satıcı)

bayi~i: (Satıcısı. Bayisi de doğrudur)

ba:zan (Ara sıra, kimi zaman)

bekar (Müzik işareti)

bekâr (Evlenmemiş kişi)

bera:/at (t ince okunur)

beya:zi: (Beyaz gibi)

beynelmilel (Uluslararası)

bi:ça:re (Çaresiz)

bi:haber (Habersiz… Bu kelimelerdeki 'bi' öneki, -siz, -sız anlamı taşır. "İki cami arasında beynamaz kalmak değil, binamaz kalmak diye kullanmak gerekir)

bilmuka:bele (Karşılıklı, size de)

bimbirdirek (Dil kendine kolay yol bulur. Binbirdirek yazalım ama böyle okuyalım. Tıpkı, canbaz kelimesiniz cambaza yuvarlanmasındaki gibi)

C

ca:nâ:n

cambaz

cambaza:ne (Cambazlıkla)

cambazha:ne (Cambazlık yapılan yer)

cedi:de (Yeni)

cehennEm (İlk iki e normal, son e açık)

ceza:~imü/eyyide

cinnet getirmek (Cinnet geçirmek değil)

cirm (Büyüklük, hacim. Örn: Cirmi kadar yer yakmak. Cürmü şeklinde yanlış kullanılır.)

cürm (Suç)

cüza:m (Lepra)

Ç

çarna:ça:r (ister istemez)

çemEnza:r (çimenlik yer)

çünki (Çünkü yazıyoruz, "çünki" diye okuyoruz)

D

da:stan (Dağıstan)

dahi (kere, bile)

da:hi: (zeki, yaratıcı, üstün akıllı)

da:/i: (dua eden, sebep olan, davet eden)

dalâlet (doğru yoldan sapma)

delâlet (iz, işaret)

dara (kabıyla birlikte tartılan nesnenin ağırlığı)

da:ra: (hükümdar)

darbımesEl (atasözü)

da:rEnde (Malatya'nın ilçesi, tutan, saklayan)

da:rül/aceze (düşkünler yurdu)

da:rüşşafaka (İstanbul'da lise)

defa/ât (defalarca)

def/aten (bir defada, aniden)

defi:ne

defile (Tüm heceleri kısa)

değil (diil diye okuyacağız)

demagoji

demagog

dekoratör

deru:ni: (içten, derinden)

devalüasyon

dini (Örn: İslam dini)

di:nî (Dinle ilgili, dinsel)

dinozor (dinazor diye bir şey yok)

divan (Oturulan yer)

di:van (Devletin yüksek meclisi)

di:va:ne

duba:ra: (Yalan, dolan; tavlada 2 gelmesi)

E

ebedi:yen

ecnebi:

edevat (Aletler, takımlar… Ek alınca: edeva:tı)

egzoz

ekseriya: (Çoğu zaman, genellikle)

ekseriyet (Çoğunluk, yarıdan çok)

el/an (Şimdi, hâlâ)

elbise (tüm heceleri kısa okunur)

Elbistan (Kahramanmaraş'ta ilçe… e normal okunur)

elebaşı (Dolayısıyla ek alınca, elebaşısı)

elti (e kapalı)

Elveda: (ile e açık)

emin (emi:nim… Takı alınca i sesi uzadı)

emirber (Hizmet eri. Emireri)

emriva:ki: (Oldu bitiye getirme, zorla yaptırma)

endi:şe

entelektüel (İki L ile okunmaz)

esba:bı mu:cibe (Gerekçe)

eşgal (İşi bayından aşkın, meşkul… İşler, güçler…)

eşkal (l ince okunacak. Şekiller demek… Eşkaller diye kullanılmaz)

eşkıya:

etfal (l ince okunacak. Çocuklar demek)

evrak (Kâğıtlar, yapraklar, belgeler… Tekili: Varak. Evraklar diye kullanılmaz)

F

fa:dıl

fa:hiş

fakat (t ince okunacak)

fantezi (Bütün heceleri kısa okunacak)

faraza: (Farz edelim ki, diyelim ki, sayalım ki…)

farazi: (Tahmine dayalı)

farazi:ye (Varsayım)

fa:rika (Fark edilen)

fari:za (Tanrı buyruğu)

fa:sıla

fazi:let

fena:fillah (Tanrı varlığı içinde beşerî hislerin yok olması)

fera:ce (Eski zamanlarda kadınların giydiği mantoya benzer giysi)

ferah feza: (Müzikte makam… Artıran)

feveran (Ek alınca son hecesi uzar)

fevk (Üst, yukarı)

fevkalâ:de

fotoğraf (Akademik kullanımda fotograf da deniyor. Bu da doğrudur)

G

galatı meşhur (Yaygın yanlış)

gali:z (Edep dışı)

gani: (Bol, zengin)

gara:bet (Tuhaflık, gariplik)

garaz / garez

gasp

ga:sıp (Gasp eden)

gassâ:l (Ölü yıkayıcı)

gudu:bet

gure:ba (Garipler, yabancılar)

gurup (Gün batımı. Ek alınca: guru:ba)

H

ha:cegân (Hocalar… Ek alınca son hece uzar)

hafakan (Sıkıntı, yürek daralması)

hafriyat (Kazı, kazı artığı… Harfiyat değil, dikkat!)

ha:keza: (Böylece)

ha:ki: (Yeşile çalan toprak rengi)

haki:r (Değersiz, hor)

halâskârgazi (Kurtarıcı gazi. Şişli'de cadde)

hali:t

hama:si:

ha:re (Sert taş… Dalgalanan çizgiler)

ha:sılı kelâ:m (Sözün kısası)

ha:tıra (Son hece kısa okunacak. Ek alınca da uzatılmayacak)

ha:tırat (Hatıralar… Ek alınca ha:tıra:tı diye okunur)

ha:za: (Bu, şu, o)

hengâ:me (Gürültü, patırtı, kavga)

hegemonya

hibe (i sesini uzatmadan, tüm heceleri kısa okunur)

hükû:met

I

ıstırap

İ

i~a:ne (Yardım parası)

ifra:zat (Bütünden parça ayrılması. Kan, irin... Ek alınca son hece uzar)

i:ka: (Yapma, etme)

ika:met (Bir yerde oturma... Dikkat edin, a kalın okunacak)

ika:metgâh (Ek alınca son hecesi uzayacak)

illüstrasyon (illistrasyon değil)

inisiyatif (İnsiyatif diye kullanmak doğru değil)

inkılap (Takı alınca inkıla:bı... a sesi her koşulda ince okunuyor)

intiba: (İzlenim)

intibah (Pişme, uyanıklık)

intıbak (Çevreye uyma)

inşa/at

İstan'bul (Vurgu son hecede. Ek aldığında vurgu yeni heceye taşınır)

isti:fa:

istiha:re (Bir işin hayırlı olup olmayacağını anlamak için namaz kılıp abdestli olarak tek başına kıbleye dönük yatıp uyumak)

istihkâm (Siper. Sağlamlaştırma. Orduda yol, köprü, yapı gibi işlerle uğraşan sınıf)

istina:den (Dayanarak, başkasının sözünü öne sürerek)

i:ta: (Verme, ödeme)

ita/ât (Boyun eğme, söz dinleme)

iz'an (Anlayış, kavrayış. Saygı, edep... Örn: Akıl var, iz'an var)

K

Kâ:bil (Afganistan'ın başkenti)

ka:bile (Ebe)

kabi:le (Aynı soydan gelen göçebe halk, boy)

kabine (Bakanlar kurulu. Her hecesi kısa okunacak)

kadir (Kudret sahibi Allah)

ka:dir (Güçlü, kuvvetli, erkli)

Ka:hire (Mısır'ın başkenti)

kA:kule (Zencefilgillerden bir baharat türü)

ka'le almak (Dikkate değer bulmak, önemsemek)

kampus (Üniversitenin kent dışına kurulmuş yapılarının bütünü… Kampüs diye okumayacağız)

kanâ:/at (Razı olma, yetinme… Görüş, tahmin)

kaparo/kaparo (Eskiden bazı kaynaklar kaparo diye yazarken, bugünlerde Türk Dil kurumu kaparo diye kullanmaya başladı. Biz de onu doğru kabul edelim. Kaparo diye okuyalım, yazalım)

kâr (Şirketin kârı… Kısa okunur. Ek alsa da uzamaz. Ama bestekâ:rı, sanatkâ:rı derken uzun okunur)

karakter

kârgir (Taş ya da tuğladan yapılma bina)

kari:ne (Karışık bir konunun anlaşılmasına ve çözülmesine yardımcı olacak ipucu, belirti)

Ka:riye ((İstanbul Edirnekapı'da cadde, cami ve müze… Köy)

katil (Katletme, öldürme… Bütün heceleri kısa okunur)

kati:l (Öldürülen adam)

kati:le (Öldürülen kadın)

ka:til (Öldüren)

kelime (Tüm heceler kısa okunur)

keşi:de (Piyangoda diziliş, çekilme. Dizilmiş, yazılmış. Gönderilmiş)

klasisizm (Eski Yunan ve Roma kökenli sanat akımı… Klasizm diye yazmak, okumak yanlış)

koleksiyon (Koleksiyon diye iki L ile okumak yanlış)

kondisyon (Kondüsyon değil)

koreograf

kupür (küpür değil)

külli: (Hep, bütün)

L

lâkap (Ek alınca lâkabı… Hiçbir hecesi uzun okunmaz)

lâ:let/ta:yin (Lalettayin, gelişigüzel)

levha (Tüm heceleri kısa, a'yı uzatmıyoruz)

leyli: (Yatılı)

li:me (Parça, küçük parça)

li:me li:me

lisan (Ek alınca: lisa:nı…)

lo'dos (Vurgu ikinci hecede. Genellikle bunun tam tersini yapıyorlar)

lûgat (Sözlük, konuşulan dil. Takı aldığında ince sesli eklenir. Örn: Lûgati, lûgatçe)

lûtfen

M

mahfaza (İçine değerli eşyanın konulduğu kutu ya da kap)

ma'iyet (Beraberindekiler, koruması altındakiler… ma hecesi kısa okunur)

ma:hiyet (İçerik)

mahlu:kat (Takı aldığında mahlu:ka:tı şeklinde a sesi uzar)

mahsun (Kökü hısn… Sıkı güvenlik altına alınmış demek. Güzel anlamındaki hüsn köküne de bağlayanlar vardır)

mahsur (Kuşatılmış)

mahya (Takı alınca son hece uzamaz)

mahzun (Üzüntülü… Mahzun Kırmızıgül değil yani. Mahsun…)

mahzur (Sakınca)

makam (Maka:mı)

makine

ma:lu:matfuruş (Bilgiçlik taslayan, ukala. Takı alınca, sondaki u sesi uzar)

ma:mur (Bayındır)

mani (Saplantı)

ma:ni: (Engel, özür)

ma:ni: (Halk edebiyatında uyaklı dörtlük)

mani:~a: (Engel, zorluk)

ma:ruf (Tanınan, bilinen, ünlü)

marul (Kısa hecelerle)

ma:şeri: (Toplumsal… Mahşeri vicdan diye yanlış kullanılır, maşeri vicdan olmalı)

mebu:san (Milletvekilleri)

mejlis (Meclis… Dil kendine kolay yollar bulur)

mefru;şat (Takı alınca: mefru:şa:tı)

meli:ke

mel/un (Hain, uğursuz)

memnu: (Yasak)

menajer (Menejer değil)

menopoz (Menapoz diyenlerin dilini eşek arısı sokacak)

mensu:cat (Takı alınca mensu:ca:tı)

Mercida:bık (Halep yakınlarında Yavuz Sultan Selim'in Memlûklere karşı savaştığı yer)

meş'ale

mıstar (Sıvacıların kullandıkları ensiz ev uzun düzeltme tahtası. Çoğunlukla mastar diye yanlış kullanılır)

milli (Kumlu toprak, mili olan)

millî (Ulusal)

mi:sa:k-ı millî

mizaç (Takı alınca miza:cı)

mizah (Miza:hı, miza:hi)

mi:ras (Mi:ra:sı)

motamo (Mota mot diye yanlış kullanılır. Bire bir aynı anlamındadır)

muğlak (mu:lâk diye okuyoruz, ğ düşüyor)

muhabere (Yazışma, haberleşme. Orduda bir sınıf)

muhafaza (Koruma, kollama)

muharebe (Harp, savaş, savaşma)

muhtevi:yat (Muhtevi:ya:tı)

mustarip (Istırap çeken)

mu:zip (Şaka yapan, şakacı)

müktesebat (Kazanılmış, elde edilmiş… mükteseba:tı)

mülteci: (Sığınmacı, iltica eden)

müsebbip (Sebep olan. Müsebebbip diye yanlış kullananı çok gördüm)

müstafi: (İstifa eden)

mütehassıs (Uzman)

mütehassis (Hislenen, duygulanan)

müteessir (Üzüntülü)

müteva:zı: (Tevazu gösteren, alçak gönüllü)

mütevazi: (Paralel)

mütevelli: heyet (Vakıf veya üniversite yönetim kurulu)

N

na:di: (n ince okunacak)

na:di:de (n ince okunacak)

na:ne (kelime başındaki tüm n sesleri gibi bu da ince okunacak)

nahif (Zayıf, cılız)

naif (Çocuksu, yapmacıksız, saf)

narsisizm (Narsizm değil)

na:tık (Söyleyen, beyan eden)

nazari: (Teorik, kuramsal)

nazım (Vezinli söz, manzume)

na:zım (düzenleyen, düzgan hâle getiren)

na:zik

nazi:re (Karşılık olarak)

nefti: (Koyu yeşil)

nekA:het (Hastalıktan sonraki dinlenme dönemi. A kalın okunuyor)

nem (e normal okunacak. Açık okumayın)

nisan (Heceler kısa)

nüma:yiş (Gösteri, gösteriş)

nüs/hası (Tüm heceleri kısa)

nüzû:l (Aşağı inme… Felç, inme)

O

ombaşı (Onbaşı. Dil yine kendine kolay yol buldu)

orijinal (Orjinal değil)

Osman'lı (Vurgu son hecede olmalı. Takı alınca, vurgu yeni eklerin üzerine aktarılmalı)

Ö

Ötanazi (Ötenazi değil)

örfi: ida:re (Sıkıyönetim)

P

parlâmenter (İkinci a ince okunacak. Yazılışında şapka yok)

parlâmento

pelesenk (Bitkilerden çıkarılan kokulu bir reçine)

peri:şan

perseng (Gereksiz tekrarlanan söz)

Perva:ri (Siirt'in ilçesi)

pespa:ye

peştemal

peyk (Uydu)

porte (Üzerine nota yazılan beş çizgi… Mali açıdan tutar)

portre (Resim)

promosyon

R

ra:bıta (Bağ, ilgi, ilişki)

rahim (Dölyatağı)

rahi:m (Merhametli. Kullarını esirgeyen Allah)

ra:him (Acıyan, merhametli)

ra:kım

ra:yiha (Güzel koku)

reddiha:kim (Hâkimi reddetme)

refi:ka (Kadın, eş, zevce)

renci:de (İncinmiş, kalbi kırılmış)

re/sen (Kimseye danışmadan, kendiliğinden)

resen (Halat, urgan, ip)

resm/i geçit (Geçit töreni. Vurgu 'res hecesinde… Resmî geçit şeklindeki yaygın kullanıma itibar etmeyin)

resmî

Roman (Çingene)

Romen (Eski Roma'ya dair. Romalı)

rögar (Logar değil… Kanalizasyon ve şsu şebekesinin kontrol edilebilmesi için belli yerlere yapılan kapaklı girişler)

röportaj

ru:ha:ni: (Ruhla ilgili, gözle görünmeyen.. Din ve mezheple ilgilenen kimse)

Rumen (Romanyalı)

rutu:bet (Nem, ıslak)

rû:ya: (Düş)

rûzgâr

ruz-ı mahşer (Mahşer günü. Huzuru mahşer diye kullanımı yanlış)

S

sa:ha

saha:be (Peygamberi görüp onun sohbetinde bulunanlar)

sahi:fe (Sayfa)

sa:ime

saksofon (çok şaşırdınız biliyorum ama saksafon değil)

salâ:

salâ:h (Barış, düzelme, iyilik)

salâvat (Ek alınca salâva:tı)

san/at (n ve t seslerini ince okumaya gayret edin)

san/atkâr

san/atkâ:ra:ne

sarmısak (sarımsak değil)

selâ:tin (Sultanlar)

seri (Sıra, dizi… Fransızca'dan)

seri: (Hızlı… Arapça'dan)

silikon (Slikon değil)

sita:yiş (Övgü, methetme)

so'ba (Vurgusu ikinci hecede. Çoğunlukla yanlış okunuyor)

sukut (Düşme)

suku:tuhayal (Düş kırıklığı… Ek alınca: suku:tu haya:li)

sulta (Baskı, otorite. Ek alınca da kısa okunacak)

sun/i:

supap (sibop ya ra sübap değil)

su:ret (Biçim, görünüş, kopya, nüsha)

sutyen (Sütyen değil)

süfli: (Kılığı bozuk. Adi, alçak, bayağı)

spi:ker

stil (Biçem, üslup… Sitil ise büyük bakraç, su kovası demektir)

Ş

şa:fi: (İslam'da İmam Şafii mezhebine mensup kişi)

şaha:det (Tanıklık, şahitlik. Doğruluğuna inanma)

şa:ha:ne (Mükemmel, olağanüstü güzel)

şaka:yık (Bir tür çiçek)

şa:kûl (Çekül)

şa:kû:li: (Düşey)

şa:yi~a: (Söylenti)

şa:yan (Değer, uygun, yaraşan, münasip. Ek alınca: şa:ya:nı)

şecere (soyağacı)

şerha: (Dilim)

şimal (Kuzey, sol. L ince okunacak. Ek alınca: şima:li:)

şürekâ: (Ortaklar)

şüyu: (Herkes tarafından duyulma, yayılma)

şüyu'i vukuundan beter (şüyuu vukuundan beter… Duyulması, olmasından beter iş)

T

ta/ammüden (Önceden tasarlayarak, bile bile, isteyerek yapma)

taba:bet (Tıp)

tabii (Elbette, evet. Olağan, doğal, alışılmış)

ta:bi (Teba olma)

ta:di:lat

tahakküm (Hükmetme, zorbalık, baskı)

taha:ret

tahassüs (Duygulanma)

tahayyül (Hayalinde canlandırma)

ta:hin (Öğütülmüş susamdan elde edilen yağlı yiyecek)

tahli:siye (Denizde can kurtarma)

tahri:bat (Takı alınca: tahri:ba:tı)

tahsi:lat (Takı alınca: tahsi:la:tı)

takdir (Övme, beğenme… Taktir değil)

takdi:ren (Takdir ederek)

takdi:ri: (Görünürde olmayıp, şu veya bu şekilde olduğu söylenen. Kişisel düşünce)

taksi:rat (Suçlar, günahlar. Alınyazısı… Takı alınca: taksi:ra:tı)

taktir (Damıtmak)

talâk (Boşanma, evliliğin sona ermesi. Kur'an-ı Kerim'de bir sure)

ta:mi:rat (Takı alınca: ta:mi:ra:tı)

tari:kat (t ince okunacak. Takı alınca, eklerdeki ünlüler ince okunur ancak t kalınlaşır Örn: tari:katı)

tatbi:kat

tashif (Bir metinde bir veya daha fazla kelimeyi yanlış yazma)

tashih (Yanlışı düzeltme. Takı alınca: tashi:hi)

tasdi:ki: (Onayla ilgili)

taşeron (Taşaron değil)

tatbi:kat (Takı alınca: tatbi:ka:tı)

te/a:mül (Eskiden beni yapılagelen, alışılmış)

teba: (Uyruk, vatandaş)

tebdi:li mekân (Yer değiştirme. Takı alınca sondaki a sesi uzar)

teberru: (Bağışlama)

tebli:gat (Tebliğler, bildiriler. Takı alınca a sesi uzar)

teçhi:zat (Donatım, cihazlar. Takı alınca a sesi uzar)

teda:vi (Takı alınca: teda:vi:si)

terdi:sat (Öğretim. Takı alınca a sesi uzar)

terfi:şat (Ev eşyasının tümünü yeniden düzenleme, yenileme. Takı alınca a uzar)

teka:bül (Karşı karşıya, eşdeğer… a sesi kalın okunacak)

tekâ:mül (Olgunlaşma, evrim)

teka:üt (Emeklilik, emekliye ayrılma)

tekzi:p (Yalanlama)

telâffuz (Söyleniş, söyleyiş, diksiyon)

te:lif

teneffüs

tenezzüh (Gezinti)

tenezzül (Aşağılama, alçalma)

tenki:sat (Azaltma, eksiltme)

tensi:kat (Düzenleme, yerini değiştirme)

tenzi:lât (İndirim, iskonto)

te:sis (Takı alınca: te:si:si)

teskere (Sedye)

tespit

teşki:lât (Takı alınca sondaki a uzayacak)

teşri:fat (Protokol kuralları. Tören. Takı alınca sondaki a uzar)

teşri:ki mesa:i (İşbirliği. Teşviki mesai diye yanlış kullanmayın)

tevhi:di tedri:sat

teza:hürat (Takı alınca son hece uzar)

tezkere (Askerliğin bittiğini bildirir belge)

trotuvar (Yaya kaldırımı. Tretuvar değil)

tüyo (Sağlam haber... Tiyo değil)

U

ucu:be (Acayip, garip şey)

uhde (Bir işi üzerine alma. Sorumluluk. Birinin yükümlü olduğu görev)

uhrevi: (Ahiretle ilgili)

ukde (Yapılmadığından ötürü işe dert olan şey. Düğüm)

ulema: (Bilginler)

ulvi: (Yüce, semavi)

usu:len (Yöntem gereği)

Ü

ünvan (İsim, san… Okurken "unvan" demeyi tercih edin. Takı alınca: unva:nı)

üslûp (Tarz, şekil, ifade biçimi, anlatım. Takı alınca: üslû:bu)

V

va:cibe (Gereklilik)

vak'a (Olay… ikinci a kısa okunacak)

va:sıf (Öven, metheden)

vasati: (Ortalama)

vasi: (Ölen kimsenin vasiyetini yerine getirmekle yükümlü kimse)

va:si: (Geniş açık)

Venezüella (Orijinali: Venezuela. Türkçeleştirdiğimizde, parantez dışınhdaki gibi okuyacağız)

vica:hen (Yüzüne karşı)

vi:ran

Y

yakin (Sağlam bilgi)

ya:ki:nen (Kesinlikle)

ya:ran (Dostlar)

Z

za/af (Düşkünlük)

zapturapt (Disiplin, sıkı düzen)

zahi:re (Ambarda saklanan tahıl)

za:hire (Parlak)

za:hiri: (Görünürdeki)

za:ni: (Zina yapan erkek)

za:ni:ye (Zina yapan kadın)

zara:fet

zari:fe

zaru:ri:

zemheri: (22 Aralık-31 Ocak arasındaki günler)

zemzEm (İkinci e açık)

zevc (Kadına göre kocası)

zevce (Erkeğin eşi, karısı)

zevku sefa (zevk-i sefa değil)

zım/nen (Üstü kapalı anlatım, dolayısıyla)

zımni: (Üstü kapalı olarak anlatılan)

zina: (i kısa okunacak)

züra:fa:

zürefa: (Zarifler, güzel konuşan, zeki ve duygulu kişiler)

Geçtiğimiz gün

Yanlış. Biz günleri geçmeyiz, günler bizi geçer. Geçen gün, geçen hafta, geçen yıl diye kullanmak gerekir.

Şeklinde konuşmak

Yanlış. Konuşmanın şekli olmaz. Ancak biçimi olur. O da, "diye konuştu" biçiminde kullanılmalıdır.

Facia ucuz atlatıldı

Yanlış. Demek ki facia değil, facia ise ucuz atlatılmamıştır...

Talihsiz olay

Yanlış. Olayın talihlisi, talihsizi olmaz. Olsa olsa insanlardır talihli ya da talihsiz olan.

Ağır çekim

Yanlış. Doğrusu: Yavaş gösterim

İki tane adam

Yanlış. İnsanlar armut mu ki, tane ile sayılsın? İki adam geldi demek yeterli…

ꕥ

İnfazda mafya parmağı

Yanlış. İnfaz, yargı kararının uygulanması demektir. Mafyanın gerçekleştirdiği bir adam öldürme, olsa olsa cinayettir.

ꕥ

Cinnet geçirmek

Yanlış. Cinnet geçirilmez, getirilir.

ꕥ

Tedavi altına alınmak

Yanlış. Tedavinin altı, üstü mü var? Tedaviye alınız, olsun bitsin.

ꕥ

Sübvanse etmek

Yanlış. Doğrusu: Sübvansiyone etmek…

ꕥ

Diline pelesenk olmak

Yanlış. Yukardaki listede de yer verdiğim gibi, dilimize takılan sözleri tanımlarken, "dilime persenk oldu" demek gerekir.

ꕥ

Mali portre

Yanlış. Hem de çok yanlış… Bir işin parasal tutarını anlatmak için kullanılan tamlama, mali portedir…

Menşeili

Yanlış. Menşe; kaynak, kök anlamını taşır. Bunun -i hâli "menşei", -li yapım eki gelmiş hâli ise "menşeli" olur…

Üniversite adayı

Yanlış. Sınava giren öğrenci üniversite olmayacak, üniversiteli olacaktır… Dolayısıyla, üniversiteli adayı demek gerekir.

Şok olmak

Yanlış. Şoke olmak doğru kullanım biçimidir.

Geri iade etmek

Yanlış. İleri iade olmayacağına göre, sadece iade edelim, yeter… Geri versek de olur.

Telefonla geri dönmek

Yanlış. İngilizce çevirilerden dilimize devşirilen gereksiz ve hatalı bir kullanım biçimi. Aynı şekilde, "Size döneriz" cümlesini de yanlış listemize ekleyebiliriz.

Duş almak, alkol almak

Yanlış. Fransızca'dan dilimize geçen bu yardımcı fiiller, bizde yoktur. Yani biz duş almayız, duş yaparız ya da yıkanırız. Alkollü içki almayız, içeriz. Hattâ Fransızlar otobüs almak da derler. Biz ise yemek yeriz, içki içeriz, yıkanırız, giyiniriz…

Panik yapmak

Yanlış. O, olsa olsa nanik yapmak olur. Çünkü panik yapılmaz, paniğe kapılınır.

Bir yere teşrif etmek

Yanlış. Teşrif, şereflendirme, onurlandırma demek. O zaman bir yer teşrif edilmez, bir yeri teşrif edebilirler ancak…

Yapılabilinmek

Yanlış. Edilgenin edilgeni olmaz. Bir şey yapılabilir, olabilir. Bir daha onu olunabilir , yapılabilinir diye kullanmak yanlıştır. Bir de hava durumu bültenlerinin yeni modası var farkında mısınız? "Hava şurada şöyle olacak. Lodos sert esecek, soba zehirlenmelerine karşı dikkatli olunmalı" Dikkatli olun ya da dikkat edilmelinin suyu mu çıktı? Zorlama eklerden kaçının, yanlışa düşmeyin.

Dumur etmek, dumur olmak

Yanlış. Doğrusu dumura uğramak olmalı. Çünkü, dumura uğramak, canlılarda kimi organların işlevini yitirmesi, körelmesi anlamını taşır.

İkna olmak

Yanlış. İkna olunmaz, kani olunur. İkna ancak edilebilir bir şeydir. Yani, birini ikna etmeye çalışırız, o da anca kani olur.

Tahliye olmak

Yanlış. Tahliyenin yanına konulan olmak yardımcı fiili, iradi bir eyleme denk düşer. Ama örneğin cezaevinde bulunan biri kendi iradesiyle tahliye olamayacağına göre, "tahliye edildi" diye kullanmak çok daha doğru olacaktır.

İdame ettirmek

Yanlış. Sürdürmek, devam ettirmek manasındaki bu kelime, zaten ettirgen anlam içerir. Dolayısıyla, bileşik eylem oluştururken ettirgen yardımcı eylem kullanmak yanlıştır. Doğrusu, idame etmektir.

Malumu ilan etmek

Yanlış. Malum ilan değil, ilam edilir.

Organizasyon düzenlemek

Yanlış. Organizasyon zaten düzenlemek demektir. Organizasyon yapıldı denilebilir ya da sadece düzenleme diye kullanılabilir.

Artikülasyon ve Diksiyon Okumaları

Aşağıdaki örnek okuma metinlerinin içinde, sizi bu yolda en çok zorlayacak, okunuşları en az bilinen, genellikle yanlış okunan kelimeleri bulacaksınız. Paragraflarda anlam bütünlüğü aramayın. Sadece bu kelimeleri bir araya getirmek için uydurulan metinlerdir. Hatırlayın, kitabımızın ta ên başında ne demiştik? Türkçe yazıldığı gibi okunan bir değildir. Önce yazılışlarını verdiğim paragrafları, kendi bildiğiniz gibi okuyun. Sonra alta, okunuşlarına geçin. Aradaki farkı görünce siz de şaşıracak, kimi okumalara itiraz edeceksiniz. Ama etmeyin! Çünkü iyi konuşan insanlar, tıpkı benim okuma çözümlemesini yaptığım satırlardaki gibi konuşuyor... İnanmazsanız, ustalara kulak verin, haklı olduğumu göreceksiniz...

Yazılışı:

Karşılamaya gittiğimde beni bekleyen sürprize hazır değildim. Eminim, o da beni görmeye, benimle karşılaşmaya, bir istasyon çatısı altında buluşmaya pek hazırlıklı değildi. Öyle ya, benliğimi saran vicdan azabı, bu kendini beğenmiş zavallı mahluku gazabımdan ne kadar koruyabilirdi ki? Sonunda banliyö geldi, önümden ağır ağır geçti, az sonra da durdu. Bulunduğu kompartımandan inişini bir görmeliydiniz... Başında fötr şapka, elinde gümüş başlı bir asa, sırtında gabardin trençkotuyla, yeni istifa etmiş bir biçareden çok, mizahın derinliklerinden çıkmış bir fantezi kahramanıydı sanki...

Okunuşu:

Karşılamıya gittiimde beni bekliyen sürprize hazır diildim. Emiinim, o da beni görmiye, benimle karşılaşmıya, bir istasyon çatısı altında buluşmıya pek hazırlıklı diildi. Öyle ya, benliimi saran bu vijdan azaabı, bu kendini beyenmiş zavallı mahluuku gazabımdan (iki hecedeki a harfi de kısa okunur) ne kadar koruyabilirdi ki? Sonunda banliyö geldi, önümden aar aar geçti, az soora da durdu. Bulunduu kompartımandan inişini bir görmeliydiniz! Başında fötr (sondaki r'yi nefesle üfler gibi çıkarın) şapka, elinde gümüş başlı bir asaa, (ilk a kısa okunur) sırtında gabardin trençkotuyla, yeni istiifa etmiş bir biiçaareden çok, mizaahın derinliklerinden çıkmış bir fantezi (tüm heceler kısa okunur) kahramanıydı sanki...

Yazılışı:

Üniversiteli olmak hiç de kolay değildi. Öncelikle iki aşamalı üniversite giriş sınavlarında başarılı olmak gerekiyordu. İşte bunun için ya dahi olmak ya da yıl boyu kurslara devam etmek şarttı. Buna rağmen, bu tür öğrencilerin dahi sınavlarda başarılı olmadığı biliniyordu. Pekiyi, bu kurslar neyi sağlıyordu? Bir başka deyişle, kurslara devam etmenin yararı ve zararı nelerdi? Bir yıl boyunca sürekli ders görmenin kârı, yıl sonundaki sınavlara nasıl yansıyacaktı? Bir yığın test kitabı ile boğuşmaya, aylarca sinema ve tiyatrodan uzak kalmaya, maçlara gitmemeye, yemek yememeye, uyumamaya değecek miydi alınacak sonuç? Üniversitelerde okuyabilmek, bir üniversite öğrencisi olabilmek bu kadar zor olmamalı diye düşünüyorum...

Okunuşu:

Üniversiteli (vurguyu son heceye taşımayı sakın unutmayın) olmak hiç de kolay diildi.

Öncelikle iki aşamalı üniversite (vurgu son hecede aman dikkat!) giriş sınavlarında başarılı olmak gerekiyordu. İşte bunun için ya daahi olmak ya da yıl boyu kurslara devam etmek şarttı. Buna raamen, bu tür örencilerin dahi (iki hece de kısa okunur. Daahi ve dahi birbirinden farklıdır) sınavlarda .aşarılı olamadıı biliniyordu. Pekiii, bu kurslar neyi saalıyordu? Bir başka diyişle, kurslara devaametmenin (hem a sesini uzatıyoruz, hem de kendinden sonra gelen kelime ile ulama yapıyoruz) yararı (ya-ra-rı, tüm heceler kısa) ve zararı (za-ra-rı, tüm heceler kısa) nelerdi? Bir yıl boyunca sürekli ders görmenin kârı (k ince, a kısa okunur, kâ-rı) yıl sonundaki sınavlara nasıl yansıycaktı? Bir yıın test kitabı ile boğuşmıya, aylarca sinema ve tiyatrodan uzak kalmıya, maçlara gitmemiye, yemek yememiye, uyumamıya deyicek miydi alınıcak sonuç? Üniversitelerde (vurguyu son heceye taşımayı unutmayın) okıyabilmek, bir üniversite öörencisi olabilmek bu kadar zor olmamalı diye düşünüyorum...

Yazılışı:

Maçlardaki çirkin tezahürat beni hep rahatsız etmiştir. En büyük rahatsızlığı da hakemler adına duymuşumdur. Zavallı hakemler! Bir yandan adil olmak zorundadır, öte yandan çirkin sözlere maruz kalmaktadır. İki cami arasında binamaz misali kimselere yaranamamaktadır. Verdiği her karar ya bu takımın taraftarına ters gelmektedir, ya da rakibin taraftarına. E ne yapacaktır hakem? Düdük çalmayacak mıdır? Penaltı vermeyecek midir? Ofsaydı, korneri görmeyecek midir? Dedik ya, zavallı hakemler! Oysa hakem olacaklarına ağır ceza mahkemesinde hakim olsalar durum böyle mi olurdu? Verirlerdi kararı, biterdi işleri... Kimsede de itiraz edemezdi. Ne ıslıklanırlardı, ne de çirkin sözlere muhatap olurlardı...

Okunuşu:

Maçlardaki çirkin tezaahürat beni hep rahatsız etmiştir. En büyük rahatsızlıı da hakemler (ikinci hecedeki e ince) adına duymuşumdur. Zavallı hakemler! Bir yandan aadil olmak zorundadır, öte yandan çirkin sözlere maaruz kalmaktadır. İki caami arasında biinamaz (beynamaz değil) misaali kimselere yaranamamaktadır. Verdii her karar ya bu takımın taraftaarına ters gelmektedir, ya da rakiibin taraftaarına. E ne yapıcaktır hakem? (e harfini ince okumaya gayret edin) Düdük çalmıycak mıdır? Penaltı vermiycek midir? Ofsaydı, korneri görmiycek midir? Dedik ya, zavallı hakemler! (e ince) Oysa hakem olucaklarına, aar ceza mahkemesinde haakim olsalar, durum böyle mi olurdu? Verirlerdi (vurgu son hecede) kararı, biterdi işleri... Kimse de itiraz edemezdi. Ne ıslıklanırlardı (vurgu son hecede), ne de çirkin sözlere muhataabolurlardı... (muhatap olurlardı kelimelerinin arasında ulama yaptık. Ulama yapınca muhatap kelimesinin sonundaki p harfi b'ye dönüştü. Ayrıca bu ulama muhatap kelimesinin son hecesini bir değer daha uzattı.)

Yazılışı:

"Hayır!" diye girmiştim söze ve eklemiştim: "Hayır! Seni artık istemiyorum... Seni azat ediyorum..." Eşrafın katıldığı bir resm-i kabulde haykırarak söylediğim bu sözlerin üzerinden tam on yıl geçmişti ama buna rağmen kulaklarımda çınlayıp duran tek cümle de bu olmuştu: "Seni azat ediyorum..." Neden böyle söylemiştim? Kendimde bu hakkı nasıl bulmuştum? O benim esirim miydi? Müridim miydi? Tebaamdan biri miydi? Tabii ki değildi. Ama ben o dönemlerde kendimi dev aynasında görüyordum. Bütün olan bitenler şimdi bir resm-i geçit düzeni içinde gözlerimin önünden akıp gidiyordu.: Hükûmet Meydanı'ndaki tadilat görmüş viran ikametgâhı, katl zanlısı olarak aranışı, Halaskârgazi Caddesi'nde yürürken arkasından "katil katil" diye bağıranların telaşı, muhake-

me edilmek üzere mahkemeye celp yazısının elde kalan son nüshasına endişe dolu gözlerle bakışı ve açılan miras davası nedeniyle, beni mirasından mahrum edişi... Hepsi ama hepsi bir film şeridi gibi akıp geçiyor şimdi gözlerimin önünden. O zamanlar onu azat edecek kadar küçük görüyordum. Şimdi ise onun bir nadide çiçek olduğunu düşünüyorum...

Okunuşu:

"Hayır!" (iki hece de kısa.... ha-yır...) diye girmiştim söze ve eklemiştim: "Hayır! Seni artık istemiyorum... Seni aazadediyorum.." (azat kelimesini azat diye okuyoruz. Ulama yapınca da t harfi d'ye dönüşüyor) Eşraafın katıldıı bir resm-i kabulde (vurgu resm hecesinde) haykırarak söylediim bu sözlerin üzerinden tam on yıl geçmişti ama buna raamen kulaklarımda çınlıyıp duran tek cümle de bu olmuştu: "Seni azaadediyorum..'' Neden böyle söylemiştim? Kendimde bu hakkı nasıl bulmuştum? O benim esiirim miydi? Müriidim miydi? Tebaamdan biri miydi? Tabii ki diildi. Ama ben o dönemlerde kendimi (e ince... Kedi der gibi) dev aynasında görüyordum. Bütün olan bitenler şimdi bir resm-i geçit düzeni içinde gözlerimin önünden akıp gidiyordu: Hükûmet Meydanı'ndaki taadilat görmüş viiran ikametgaahı, (i-ka-met... ka hecesi kalın okunur. Bu kelime sıklıkla yanlış okunur... Sondaki ek, -gâh ince okunmalı) katl (işte haberlerde sık sık duyduğunuz katl zanlısı bu işte. Yani, katlettiği zannedilen anlamında... Katlettiği kesinleşince katil diyoruz) zanlısı olarak aranışı, Halaskârgaazi (İkinci hecedeki –las ince, üçüncü hecedeki –kâr ince) Caddesi'nde yürürken arkasından "kaatil kaatil" diye baaranların telaaşı, muhakeme edilmek üzere mahkemeye celp yazısının elde kalan son nüshasına (nüsha... ikinci hece de kısa) endiişe (ikinci hece uzun, dikkat!) dolu gözlerle bakışı ve açılan miiras davası nedeniyle, beni miirasından mahruumedişi... (mahrum ve edişi arasında ulama yaptık, mahrumun son hecesi uzun okunacak) Hepsi ama hepsi bir film şe-

ridi gibi akıp geçiyor şimdi gözlerimin önünden. O zamanlar onu azaadedecek kadar küçük görüyordum. Şimdi ise onun bir naadide (nadide kelimesinin ilk hecesi uzun okunur. Ayrıca, Türkçe'de n harfi ile başlayan tüm kelimelerin ilk hecesi ince olduğundan, buradaki n harfi de ince okunuyor) çiçek olduğunu düşünüyorum...

Yazılışı:

Gerçek mizah ustası, mizahı kendi mizah anlayışı ile yoğurur, buna ustalığının lezzetini katar, az ateşte pişirir, kulak memesi kıvamına gelince de servis yapar. Kimedir bu servis? Ayarı bozuklara, mizahı zina sayanlara, fantezisi kuvvetli olanlara ve aksanı bozuk spikerlere... Bir de sukut-u hayal içinde olan tüm kolejlilere... Pekiyi, bunların dışında kalanlara mizahtan pay yok mu? Tabii ki var. Özellikle dekoratörler, dekoratörlerin maiyetinde bulunan mizacı bozuklar, elinde mahiyeti belirsiz bir meşale, her an istifa edebilecek makam sahipleri, mevlid-i şerifi rast makamında okuma yanlısı koreograflar ve illi de acentelerde hegemonya kurmuş ataşeler... İşte bunlar, mizahtan en büyük payı alacak olan kadrolardır...

Okunuşu:

Gerçek mizahustası, (ulama yapın, bütün heceleri kısa okuyun) mizaahı (mizah tehlikeli bir kelimedir. Ulama yapınca hiçbir hecesi uzamaz, ek alınca ikinci hece uzar) kendi (kedinin ke'si) mizahanlayışı ile yoorur, buna ustalıının lezzetini katar, az ateşte pişirir, kulak memesi kıvamına gelince de servis yapar. Kimedir bu servis? Ayarı (a-ya-rı... Bütün heceler kısa. Ayar diye uzun okuduğunuz şey, ağyar'dır... Yani el âlem... Ne ilgisi var değil mi?)bozuklara, mizaahı zinaa (ilk hece kısa, ikinci hece uzun. Bina gibi...) sayanlara, fantezisi kuvvetli olanlara ve aksaanı bozuk spikerlere... Bir de sukut-u hayal (sükut-u hayal değil, dikkat! Sukut, yıkılmak de-

mektir. Sükut ise sessizlik. Hayal sessizliği değil, hayallerin yıkılması anlatılır bu tamlamada) içinde olan tüm kolejlilere... Pekii, bunların dışında kalanlara mizahtan pay yok mu? Tabii ki var. Özellikle dekoratörler, (dekaratör, dekarasyon değil, aman!) dekoratörlerin maiyetinde (ma-i-yet, hepsi kısa) bulunan mizaacı bozuklar, elinde maahiyeti belirsiz bir meş'ale, (bütün heceleri kısa... meş-a-le) her an istiifa (is-tii-fa... ikinci hece neher zaman uzun) edebilecek makam sahipleri, mevliid-i şerifi rast makaamında (ikinci hece usun) okuma yanlısı koreograflar (aman dikkat! Kareograf değil, koreograf) ve ille de acentelerde hegemonya kurmuş ataşeler... İşte bunlar, mizahtan en büyük payı alıcak olan kadrolardır...

Yazılışı:

Hatıralar beni yarınlara bağlayan en önemli ilmiklerdi. Hatırasız bir hayatın boşluğu ise en büyük korkum... Bu kurumuş çiçek, bu sararmış fotoğraf, bu sedefli midye kabuğu... Her biri bana ondan kalan birer hatıradır. Her biri geçmişimde bir vakanın sembolü olarak yerini almıştır. Dünden kalan ama yarınlara uzanan bir sembol... Ve onu her düşündüğümde, ona bir daha kavuşamayacağımı bildiğimden, sığınacağım tek liman işte bu hatıralarımdır...

Okunuşu:

Haatıralar (ilk hecedeki a uzun, gerisi kısa: haa-tı-ra-lar) beni yarınlara (ya-rın: iki hece de kısa) baalıyan en (e kapalı okunacak) önemli (ikinci hecedeki e ince) ilmiklerdi. Haatırasız bir hayaatın boşluuysa en büyük korkum... Bu kurumuş çiçek, bu sararmış fotooraf, bu sedefli midye kabuuu... Her biri bana ondan kalan birer haatıradır. (Unutmayın... Sadece ilk hece uzun... Sondaki a kısa: Haa-tı-ra! Haa-tı-ra!) Her biri geçmişimde bir vak'anın (sakın heceleri uzatmayın... Hepsi kısa: vak-a) sembolü (e kapalı) olarak yerini almıştır. Dünden kalan ama yarınlara (ilk hece kısa: ya-rın) uza-

nan bir sembol... Ve onu her düşündüümde, ona bir daha kavuşamıycaamı bildiimden, sıınıcaam tek liman işte bu hatıralarımdır (haa-tı-ra-la-rım-dır)

Yazılışı:

Laiklik kelimesinin doğru söylenmesi neden bunca zordur, anlamak güç... Laik olan da olmayan da bu kelimeyi söylerken zorlanıyor. Oysa söylenişi, yazılışı kadar kolay. La-ik.. Evet, la-ik. La- ik... Hele laik cumhuriyetimizin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki temsilcileri ne laik diyebiliyor ne de laisizm üzerinde konuşurken laisizmi doğru söyleyebiliyor. Laiklik gibi bir kavrama hak ettiği özeni gösteremeyenler, bu topluma nasıl layık olacaklardır sizce?

Okunuşu:

Laiklik (La-ik-lik... Ayrıca L ince okunacak) kelimesinin dooru söylenmesi neden bunca zordur, anlamak güç... Laik olan da olmıyan da bu kelimeyi söylerken zorlanıyor. Oysa söylenişi, yazılışı kadar kolay. La-ik.. Evet, la-ik. La- ik... Hele laik cumhuriyetimizin Türkiye Büyük Millet Mejlisi'ndeki (Meclis değil, mejlis diye dilimizi rahatlatalım) temsilcileri ne laik diyebiliyor ne de laisizm üzerinde konuşurken laisizmi dooru söyliyebiliyor. Laiklik gibi bir kavrama hak ettii özeni gösteremiyenler, bu topluma nasıl layık olucaklardır sizce?

Yazılışı:

Dün bir elbise beğendim. Lacivert tonlarının hâkim olduğu, rengârenk farbalaların yakasının içinden fışkırdığı, kâh resmî, kâh spor olarak yorumlanabilecek bir elbiseydi... Elbisenin hemen yanında ise, "ben bu elbisenin bir parçasıyım" dercesine bir asa duruyordu... Asanın gümüş başı yansıma yapıyor, deniz fenerlerinin loş

aydınlığına nazire, parlak ışıklar saçıyordu. Yanımda onları alacak kadar param yoktu. Ancak kaporamı verdim ve yarın almak üzere ikisini de ayırttım.

Okunuşu:

Dün bir elbise (el-bi-se... Heceleri uzatmıyoruz) beyendim. Lacivert tonlarının haakim olduu, rengârenk farbalaların yakasının içinden fışkırdığı, kâh resmî, kâh spor olarak yorumlanabilicek bir elbiseydi... Elbisenin hemen yanındaysa, "ben bu elbisenin bir parçasıyım" dercesine bir asaa (a-saa... Asa kelimesi zor kelimelerdendir. İkinci a uzun okunur) duruyordu... Asaanın gümüş başı yansıma yapıyor, deniz fenerlerinin loş aydınlıına nazire, (nazire kelimesinde ne yapıyorduk? N ile başlayan kelimelerin ilk heceleri ne olursa olsun ince okunacaktı ya, n'yi inceltiyoruz) parlak ışıklar saçıyordu. Yanımda onları alıcak kadar param yoktu. Ancak kaporamı (kaparo diye okunduğu da iddia edilir. Ancak Türk Dil Kurumu, kaparo diye bildiriyor, yapacak bir şey yok, öyle okunuyor demek ki. Tartışmaya girmeyin) verdim ve yarın (ya-rın... a'yı uzatmayın) almak üzere ikisini de ayırttım.

Tekerlemeler

Aşağıda uzunca bir listede, artikülasyon çalışmalarına yarayacak tekerlemeleri sıraladım. Bu tekerlemeleri çalışırken, önce doğru nefes kuralını unutmayın. Sonra sesinizi maskeleyin, sonra da sesleri doğru yerlerde boğumlayarak, anlaşılır ve duyulur bir konuşma tonu ile söylemeye çalışın. İlk başta ne kadar hızlı okuduğunuz değil, ne kadar anlaşılır olduğunuz önemli. Sonra yavaş yavaş hızlanacaksınız... Bir de dikkat etmeniz gereken şey, her tekerlemenin tek nefeste okunacak olması. İlk sıradakilerde bunu yapmakta zorlanmayabilirsiniz! Ama 27 ve 28 numaralı tekerlemelerde biraz zorlanacaksınız. Ve bitmedi... Bir nefeste okumayı başardığınız tekerlemeyi, aynı nefesle hiç durmadan ikinci kere döndürmeyi deneyin. 27 numaralı tekerlemeyi ben tek nefeste iki tur döndürüp, üçüncünün yarısında kalıyorum. Siz de yapabilirsiniz ama sakın anlaşılabilir olmayı unutmayın, sesi maskeleyin, diyafram nefesi alın. Hani kitabın en başında çalıştığımız tıs tıs alıştırmaları vardı ya, işte bu tekerlemelerde o alıştırma çok işinize yarayacak.

Tekerlemelere ilk başladığınızda, anlaşılabilme hedefinizden şaşmamak için ön dişlerinizin arasına hafif bir kalem koyun. Kalemi orada tutarken, dudaklarınız tembellikten kurtulacak. Bunu, dudaklarımız için yapıyoruz. Sonra kalemi oradan alın, tıpkı kalem aynı yerindeymiş gibi dudak hareketlerinizi abartarak okumaya devam edin. Abartın abartın! Biliyorum komik görünüyor insan bunu yaparken ama dudak ve dil hareketlerini abartarak bunu

yapmak, anlaşılabilir olmanın en azından nasıl yapılabildiğini anlamak için gereken bir şey.

1- Bir berber bir berbere bre berber beri gel diye bar bar bağırmış.

2- Bizde bize biz derler, sizde bize ne derler?

3- Gül dibi bülbül dili gibi, gül dibi bülbül dili.

4- Pireli peyniri perhizli pireler tepelerse pireli peynirler de pır pır pervaz ederler.

5- Ocak kıvılcımlandırıcılardan mısın, kapı gıcırdatıcılardan mısın? Ne ocak kıvılcımlandırıcılardanım, ne kapı gıcırdatıcılardanım.

6- Çatalca'da topal çoban çatal yapıp çatal satar, nesi için Çatalca'da topal çoban çatal yapıp çatal satar? Kârı için Çatalcada topal çoban çatal yapıp çatal satar.

7- Üç tunç tas kayısı hoşafı.

8- Dört deryanın deresini dört dergahın derbendine devrederlerse, dört deryadan dört dert, dört dergahtan dört dev çıkar.

9- Paşa tası ile beş has tas kayısı hoşafı.

10- Zaman saman satar, saman zaman satar.

11- Al bu takatukaları takatukacıya takatukalatmaya götür. Takatukacı takatukaları takatukalamam derse takatukacıdan takatukaları takatukalatmadan al da gel.

12- Nankör nalbant nalları nallamalı mı, nallamamalı mı?

13- Az kaz, uz kaz, boyunca kaz.

14- İşlek işlemeci, işlemeli işleri işlikte işleyerek işletmeciye işyerinde izletti.

15- Ilgarcı ılgar, ılgıngillerin ılgancırı ılgalayarak, ılgıt ılgıt ılgılardı.

16- Pısırık pırlak pırnallıklarda pırnallanırken pılı pırtısını pısırık pıtraklara pıtır pıtır pırtlattı.

17- Üçüncü üçkağıtçı, üçetek üçleşerek üç teker arabayla süzüm süzüm süzülen süzgeçleri süzdü.

18- Kırk kırık küp, kırkının da kulpu kırık kara küp.

19- A be kuru dayı ne kuru sarı darı bu darı, a be kuru dayı.

20- Şu odayı badanalamalı mı, yoksa badanalamamalı mı?

21- Sen seni bil, sen seni, bil sen seni, bil sen seni, sen seni bilmezsen patlatırlar enseni.

22- Şu karşıda bir dal, dal sarkar kartal kalkar, kartal kalkar dal sarkar, dal kalkar kantar tartar.

23- Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi, ortadaki su şişesi.

24- Şiş şişeyi şişlemiş, şişe kesişe kiş demiş.

25- Elalem aladana aldı aladanalandı da biz bir aladana alıp da aladanalanamadık.

26- Bu yoğurdu sarmısaklasak da mı saklasak, sarmısaklamasak da mı saklasak? Bu yoğurdu mayalamalı da mı saklamalı, mayalamamalı da mı saklamalı?

27- Sizin damda var, beş boz başlı beş boz ördek, değirmene girdi köpek. Bizim damda var beş boz başlı beş boz ördek, değirmenci çaldı kötek. Sizin damdaki beş boz başlı beş boz ör-

dek, hem kepek yedi köpek, bizim damdaki beş boz başlı beş boz ördeğe, hem kötek yedi köpek, siz de bizcileyin beş boz başlı beş boz ördek misiniz, demiş.

28- Bir tarlaya kemeken ekmişler. İki kürkü yırtık kel kör kirpi dadanmış. Biri erkek kürkü yırtık kel kör kirpi, öteki dişi kürkü yırtık kel kör kirpi. Kürkü yırtık erkek kel kör kirpinin yırtık kürkünü, kürkü yırtık dişi kel kör kirpinin yırtık kürküne; kürkü yırtık dişi kel kör kirpinin yırtık kürkünü, kürkü yırtık erkek kel kör kirpinin yırtık kürküne eklemişler.

29- Getirince el getirir, yel getirir, sel getirir; götürünce el götürür, yel götürür, sel götürür.

30- Bu mum, umumumuzun mumu.

31- Sen seni bil, sen seni, bil sen seni, bil sen seni, sen seni bilmezsen patlatırlar enseni.

32- Şu karşıda bir dal, dal sarkar kartal kalkar, kartal kalkar dal sarkar, dal kalkar kantar tartar.

33- Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi, ortadaki su şişesi.

34- Dede bak minik kuzu, me me diye meliyor, önüne ot koymuşsun oysa meme istiyor. Cici kuzu meleme, nine mama yapıyor, yo yo korkma inekten tosuna mö mö diyor.

35- Çarşıya gittim, eve geldim hanım yok, bebek ağlar beşik yok, çorba taşar kaşık yok, Ali Baba öldü tabut yok.

36- Kanadı var kuş değil, boynuzu var koç değil, pır dereye pır tepeye, kelebek çıktı sahneye. Ah ne süslü kelebek, üstü süslü mavi, al benek.

37- Alçacık dalı var dalında balı var. Al çilek bal çilek yemesem üzülecek. Vitamini boldur tabağını doldur.

38- Deh deh dehlerim, su başında eğlerim. Hem şimşek hem döşek, pek akıllı bizim eşek. Dokuz deveye yeter, gece gündüz gider.

39- El el epenek elden düşen kepenek kepeğin yarısı Kel-oğlan'ın karısı.

40- Ebe ebe nerede, su doludur derede. Dere boyu çalılık, derede olur balık, şu ebe de ne alık. Oltamı attım, balığı tuttum. Balık suya dalamaz, ebe beni bulamaz. Bir iki üç dört beş altı yedi, bunu kim yedi? Diyen dedi on yedi . Yağlı böreği kim yedi?

Tonlama

Aynı kelimeyi çeşitli anlamlarda kullanarak tonlamanın kelime üzerindeki farklarını görelim. Cümleleri önce içinizden birkaç kez okuyarak alıştırma yapın. Sonra ezbere söyleyerek istenilen tonlamayı (entonasyonu) yakalamaya çalışın. Başarılı olduğunuza karar verince cümleleri karşınızdakine söyleyin ve hangi duyguyu anlattığını denetleyin.

Kelimemiz: Evet

1. Evet güzel olmuş. (Beğeni)
2. Sen evet dedin, ben de yaptım. (Doğal)
3. Evet mi dedi, hayır mı? (Soru)
4. Haydi ne olur evet de! (Rica etme)
5. Evet desen ne olur sanki, lütfen evet de. (Yalvarma)
6. Evet dedi, evet dedi. (Büyük sevinç)
7. Evet diyeli üç gün oldu hani nerede istedikleri? (Kızgın)
8. Aaaa deli bu, baksana evet diyor. (Küçümseme)
9. Sen bir kerede bana evet demiştin. (Kıskanç)
10. Aman, evet ise evet, kendi bilir. (İlgisiz)
11. Evet, anlat bakayım. (Merak)
12. Evet dediği için mi öldürmüşler? (Büyük hayret)
13. Bütün bunlar sen evet dediğin için başımıza geldi. (Suçlama)

14. Bir olayı, bir duyguyu onaylarken evet deriz. (Tarif)
15. Evet demeseydin ölür müydün? (Ağır suçlama)
16. Bir kere daha düşün sonra evet de. (Uyarı)
17. Evet, evet, evet. (Coşku)
18. Bana kimse evet dedirtemez. Hiç kimse! (Karşı çıkma)
19. Ölümü, demek benim ağzımdan çıkacak kelimeye bağlı. Öyleyse evet! (Zalim)
20. Budala! Evet deyince kurtulacak mı sanki? (Küçümseyerek tehdit)
21. Gözlerini kapadı ve gülümseyerek evet dedi. (Mutlu)
22. Evet demeden önce şöyle bir çevresine bakındı, sonra evet dedi. (Dedikodu)

Tonlama Çalışması

Emir: Haydi! Çabuk buraya gelin

Yalvarma: Ne olur, size yalvarırım beni dinleyin!

Merhamet: Zavallı yavrucak... Bu yaşta bu acıyı çekmek!

Bıkkınlık: Of ne berbat! Bir köpek gibi kafa şişiriyor.

İnanç: Bu ilerleme gün gibi ortada; ona bütün varlığımla inanıyorum.

Kuşku: Eh belki de öyledir ama bunun varlığını kim ispat edebilir?

Böbürlenme: Bu işin ustası hem de biricik ustası benim.

Tevazu: Ben neyim, hiç ben onlarla bir tutulabilir miyim?

Sevgi: Sizi çok seviyorum.

Kin: Onun bütün varlığından da hatıralarından da nefret ediyorum.

Endişe: Of! Şimdi ne olacak, bu benim için büyük bir üzüntü.

Kaygısızlık: Pöh! Bana ne, umurumda bile değil.

Saygı: Ona karşı o kadar büyük bir sevgim var ki!

Küçümseme: Hıh! Ne olacak, aşağılık yaratık.

Karşı durmak: Hayır, bana hiçbir şey yapamazsın.

Boyun eğmek: Ne istersen yap, hepsine boyun eğeceğim.

Hayranlık: Yarabbi, ne güzellik.

Nefret: Püf! Ne bayağılık!

Cesaret: İster on, ister yirmi kişi olsun. Göğsüm açık bekliyorum.

Korku: Eyvah, görmüyor musunuz hayatımız tehlikede!

Zevk duyma: Oh! Ne hoş mis gibi kokuyor.

Acı duyma: Ay! Çok acıtıyorsunuz.

Hiddet: Nasıl beni böyle yapayalnız bırakıp gidiyorsunuz ha!

Tedbirli davranma: Hemen karar vermemek lazım, iyice düşünelim.

Alay: Söylediklerinizi nasıl anlayabilirim? Bunlar bire deha eseri.

Ağırbaşlılık: Size yemin ederim ki söylediklerim ciddidir.

İrade: Gece, gündüz bütün gücümle çalışacağım.

Zayıflık: Benim savaşma gücüm yok.

Hınç: Şunu bilin ki, bu ona çok pahalıya mâl olacak.

Acıma: Zavallı adamlar! Artık onlardan ne isteyebilirim?

Üzüntü: Allahım! Nedir bu başıma gelenler!

Üzüntünün geçmesi: Çok şükür! Artık korkacak bir şey kalmadı.

Açık kalplilik: Düşündüğümü size açıkça söylüyorum.

İki yüzlülük: Sizin tarafınızdan beğenilmek için dünyanın bütün servetini feda ederdim.

İstek: Ah! Eğer o benim olsaydı.

İsteksizlik: Aman! Ne yapayım, olmazsa olmasın.

Sunuculuk Alıştırması

Kararsızım! Medyanın hangi dalında çalışmalıyım bilemiyorum. Radyo mu, televizyon mu uygun benim için kestiremiyorum.

Radyoyu seçtim diyelim... DJ oldum mesela... Geçtim mikrofonun başına, e bir şeyler söylemem gerekiyor. Ne diyebilirim? Hiiiç! Ne birikimim var ne de hazırlığım. O zaman apışıp kalmaz mıyım? Pekiyiiii, bugün yüzlerce radyoda, yüzlerce konuşan var. Onlar niye apışıp kalmıyor? Demek ki ben de en az onlar kadar DJ olabilirim...

Ya da televizyonu seçtim diyelim. O zaman ne tür bir yayının insanı olmalıyım? Tabii ki haberleri seçmeliyim.

"İyi akşamlar sayın seyirciler... Haberleri veriyoruz. Önce özetler...

Susurluk gittikçe karışıyor...

Başbakan havlu attı...

Muhalefet direnmeye devam ediyor...

Sporda büyük skandal! Beşiktaş Atina'da dayak attı...

Haberlerin sonunda Türk Yunan ilişkilerini etkileyen bu spor olayı hakkında bir yorum dinleyeceksiniz..."

Evet, böyle bir eda ile girebilirim örneğin. Sonra da sular seller gibi okur bitiririm.

Gerçekten yapabilir miyim? Amaaan... Ne bileyim ben... Tam karar vermiş değilim galiba... Aslında bana cazip gelen tarz ne haber ne yorum. Eğlence cicim eğlence. Eğlenceyi seçmeliyim diye

düşünüyorum. Şöyle süslenmeli, püslenmeli ve geçmeliyim kameranın karşısına... Derin bir nefes almalıyım ve patlatmalıyım anonsumu: "Sevgili seyirciler, değerli konuklar... Hepiniz ama hepiniz programıma hoş geldiniz..."

Tabii alkışlar, alkışlar... Ben devam ediyorum:

"Siz ekranlarının başında bizleri izleyen değerli seyirciler... Siz salonda elleri patlarcasına bizleri alkışlayarak programımıza renk katan sevgili konuklarımız... Sizlere de sesleniyorum tabii ki... Hoş geldiniz... Hepiniz sefalar getirdiniz..."

Alkışlar iyiden iyiye artar... Ben ellerimi havaya kaldırır, fazla tezahürat istemiyorum dercesine onları susturur ve programın ilk solistini çağırırım sahneye...

Ya da... ya da... Hava durumu sunabilirim... Arkamda hava durumu panosu, geçerim ekranın karşısına, haberlerin bitimini beklerim. Jenerikle birlikte söze girerim....

"İyi geceler... Ben de size bu gece ve yarın yurtta ve dünyada hava nasıl olacak onu anlatmak istiyorum... Yurdumuz Balkanlar'dan gelen soğuk havanın iyiden iyiye etkisi altına girdi sayın seyirciler. Bu durumda hava sıcaklıklarında da önemli düşüşler gözlendi. Bu gece ve yarın yurdumuzda en düşük ve en yüksek sıcaklıklar şöyle olacak:

İstanbul -3, 7

Edirne -5, 10

Bursa -4, 12

Eskişehir...

Aman, bu iş bana göre değil galiba.

Hah! Buldum! Spor spikeri olabilirim... Hem daha hareketli hem daha heyecanlı.

"İyi akşamlar sevgili spor severler, hattâ tüm fanatikler...

Bu akşam sizlere yine dün oynanan maçların özet görüntüleri ile tartışmalı golleri yeniden sunmayı düşünüyoruz. Ama önce toplu sonuçları bir kez daha hatırlatmakta yarar var. Evet, dün oynanan maçların toplu sonuçları şöyle:

Gençlerbirliği 3 - Sarıyer 5

Fenerbahçe 4 – Ankaragücü 2

Trabzonspor 0 - Beşiktaş 0

Şimdi tartışmalı gollere geçebiliriz..."

Oldu mu? Bilmem... Olmuştur herhalde...

Belki de... Belki de hiçbiri benim için uygun değildir, kim bilir! Ben de o zaman sırf güzel ve doğru Türkçe'yi öğrendiğimle kalırım, ne yapayım... Eh hiç yoktan iyidir. Ona da razıyım tabii ki...

Masal Alıştırması

Bir beladır sarmış dünyayı
Ne günahlar işlenmiş ki Tanrı kızmış,
Salmış yeryüzüne vebayı.
Adı batasıca, bir geldi mi
Geldiği gün doldurur cehennemi.
Hayvanlar başlamış bir bir tutulmaya.
Her tutulan ölmüyormuş ama
Kötüymüş hepsinin hâli.
Ölüm dayanmaya görsün kapıya,
Kim çıkar karın doyurmaya?
Tadı kalmamış etin kemiğin
Ne kurt kuzu arıyormuş artık
Ne tilki tavuk.
Kumrular bile sevişmez olmuş düşünün!
Aşk olmayınca da dünyayı neylersin?
Arslan toplamış milleti, "dostlarım" demiş:
Bu veba Tanrı'nın bir cezası bizlere.
Kimin günahı çoksa kurban edilmeli
Tanrı'nın öfkesi yatışmaz başka türlü.
Tarih boyunca hep böyle olmuş:
Bir can feda etmiş kendini

Bir can kurtulmuş.
Gelin sorguya çekelim kendimizi,
Yalan dolan yok,
Ne mal olduğumuzu koyalım ortaya.
En suçlu benim belki de, olur ya!
Şu pis boğazım yüzünden az mı koyun yedim ben?
Ne günahı vardı biçarelerin?
Hadi koyun yenilir diyelim, çoban yenir mi çoban?
Ben yedim.
Alın canımı feda olsun ama
Herkeş de söylesin bakalım ne yaptıysa.
En suçlumuz ölmeli ki
Hak yerini bulsun.
"Sultanım" demiş tilki:
Bu kadar iyilik de olmaz ki!
Yakışır mı size böylesine yumuşamak,
Yok yere kendinizi kötülemek?
Sizin koyun yemeniz mi günah?
Fesuphanallah!
İyilik etmişsiniz, şeref vermişsiniz
O aşağılık, o sünepe, o budala yaratıklara!
Çobana gelince,
Haddini bildirmişsiniz gereğince.
Hayvan gütme de ne oluyor yani?
Bizden üstün mü sanıyor kendini?
Tilki bunları der demez
Dalkavuklar alkışa boğmuş ortalığı.

Gayrı hoş görünmüş herkese
Kaplanın kaplanlığı, ayının ayılığı.
Şirretlere gün doğmuş,
En azgın köpeğin bile
Bir evliya olmadığı kalmış.
Sonunda eşek söz almış:
Bir gün demiş, hiç unutmam
Papazların çayırından geçiyordum.
İn cin yok acıkmışım.
Otlar öyle taze, öyle yeşil...
"At bir dil" dedi şeytan.
Hakkım yoktu biliyorum ama gel de dayan.
Bir dil attım...
Sen misin bunu söyleyen, yüklenmişler eşeğe.
Bir kurt, -sözde okur yazar- çıkmış kürsüye:
İşte demiş, içimizdeki şeytan!
Üstümüze lanet yağdıran budur,
Bu uyuz, bu baldırı çıplak, bu mendebur.
Kurt coşmuş, kanıt manıt ne gerekse bulmuş
Eşeğin bir lokmalık suçu sehpalık olmuş.
El âlemin otunu yemek ha?
Yalnız ölüm temizlermiş bu cinayeti...
Ve eşek boylamış cenneti.
Sarayda akla kara
Böyle çıkar ortaya...
Zorlu ne yapsa eyvallah,
Yoksul ağzını açsa günâh!

(La Fontaine, Vebaya tutulmuş hayvanlar. Çeviren Selahattin Eyüpoğlu)

NUR BANU MOLLA

Ben De Spiker Olucam

GÜZEL KONUŞMAK İSTEYENLER İÇİN BİR BAŞ UCU REHBERİ

"Türkçe, yazıldığı gibi okunan bir dildir" diye yıllarca uyutulduk.

Çoğumuz konuşurken doğruyu bulduğumuz hâlde, yazılı bir metni elimize aldığımızda yanlış okumalar yaptık. Bunda öğretmenlerimizden tutun da siyasilere kadar pek çoğunun olumsuz katkısı oldu. Muhtemelen onlar da bunu -bilerek- yapmamışlardır ama, bu kitap en azından başlangıç için, işinizi kolaylaştırması amacıyla basıldı.

Çocukluğunuzu hatırlayın: Mutlaka bir gazete haberini, bir metni alıp, spiker edasıyla okumaya giriştiğiniz olmuştur. Spikerlik mesleği, pek çoğumuzun aklından "acaba olur mu" diye geçiriverdiği güzel işlerden biridir. Hadi böyle olmadığını var sayalım. O zaman da en azından dili en doğru biçimde kullanmayı bilmek çoğumuzun idealidir.

Gelin bu olağanüstü enstrümanı çalabildiğimiz en yüce hâliyle seslendirelim. Unutmayın, her dilin bir müziği var ve bizimkinin yani Türkçe'nin müziği, bu dili hiç bilmeyenleri bile derinden etkiliyor, dinleme arzusu uyandırıyor. Kendini dinletmek isteyen herkes için...

ISBN 978-975-6461-95-2

KİTAP
SKB 0331817 WO

pozi+if